

АУЫЛДЫҢ ДАМУ БАҒДАРЫ – МЕМЛЕКЕТТІҢ СТРАТЕГИЯЛЫҚ МІНДЕТІ

2 334 ауыл әкімі сайланды

Мемлекет басшысы сөзінің басында бұл жиынның мән-маңызы айрықша екенін осы жерге, еліміздегі барлық деңгейдегі атқарушы билік өкілдері арнайы шақырылғанын атап өтті. Мұнда ауыл әкімдерінің басым көпшілігі, яғни 80 пайызы жиналды. Жалпы, ауыл әкімдері осындай ауқымды құраммен алғаш рет бас қосып отыр.

– Шын мәнінде, тақырып – өте өзекті. Ауылдың жағдайы – еліміз үшін стратегиялық маңызы бар мәселе. Себебі халқымыздың тамыры – ауылда. Ауылдарымыз мықты болса, еліміз де берекелі болмақ. Сондықтан ауыл әкімдеріне қойылатын талап та, оларға жүктелетін міндет те әрдайым ерекше. Әкім – ең алдымен, халықпен тікелей жұмыс істейтін мемлекеттік қызметші. Бұл – өте жауапты жұмыс. Ауыл әкімі ауылдың болмысын, ауылдағы ағайынның өмірін жете түсінетін нағыз іскер маман болуы керек. Осында бірнеше әкімнің сөзін тыңдадық. Айтылған ой-пікірлерді және ұсыныстарды мұқият зерделеп, жұмыс барысында міндетті түрде ескеру қажет, – деді Қасым-Жомарт Тоқаев.

Осы орайда Президент 2019 жылдан бері елімізде ауқымды саяси реформалар жүргізіліп жатқанын, Қазақстан жаңа тұрпатты ел болу үшін тарихи бетбұрыс жасағанын еске салды.

– Ең алдымен, елдегі түбегейлі өзгерістердің құқықтық негізін қалыптастырдық. Саяси үдерістерді жаңғыртуға арналған 20-ға жуық заң қабылданды. Жалпыхалықтық референдум арқылы Ата заңымызға түзетулер енгізілді. Парламенттің құзыреті кеңейді, атқарушы биліктің жауапкершілігі күшейді. Саяси партиялардың рөлі артып, жұмысы жаңадан түсті. Сондай-ақ партияларды тіркеу талаптары өдеуірі жеңілді. Нәтижесінде, Мәжілістегі саяси партиялардың саны көбейді. Билік жүйесінде жаңа институттар пайда болды. Конституциялық Сот құрылды. Адам құқықтары жөніндегі үкілге конституциялық мәртебе берілді. Кассациялық сот жүйесі жұмыс істей

Астанада Президент Қасым-Жомарт Тоқаевтың қатысуымен ауыл әкімдерінің диалог-платформасы өтті. Айтулы жиында Мемлекет басшысы ауылды өркендету, ауыл әкімдері институтын одан әрі жетілдіру міндеттерін айқындады, сондай-ақ еліміздің саяси және әлеуметтік-экономикалық дамуының маңызды мәселелеріне кеңінен тоқталды.

бастады. Осылайша, біз еліміздің саяси өмірінде бұрын-соңды болмаған бірегей өзгерістерді жүзеге асыра бастадық. Қазақстан бұл саяси кеңістікте дәл осындай кең ауқымды реформаларды қолға алған бірден-бір ел деп сеніммен айтуға болады. Соның арқасында азаматтарымыз мемлекеттік маңызы бар шешімдер қабылдауға белсене атсалыса бастады. 2020 жылы халыққа Жолдауымда ауыл

әкімдері тікелей сайлау туралы бастама көтергенімді білесіздер. Бұл мемлекетті басқару ісін түбегейлі жаңғырту жолындағы аса маңызды қадам болды. Себебі жергілікті әкімдер бүкіл билік жүйесінің тірегі саналады. Сондықтан біз орынсыз асығыстыққа жол берген жоқпыз, ауыл әкімдерін сайлау жұмысын 5 жылдың ішінде біртіндеп жүзеге асырдық. Бүкіл еліміз бойынша 2 334 ауыл әкімі сайланды. Олардың орташа жасы

– 43 жас. Жаңадан сайланған әкімдердің үштен бірі – бұрын мемлекеттік қызметте болмаған азаматтар. Ауылдағы сайлау саяси партиялардың аймақтардағы жұмысына тың серпін берді. Олар өз үміткерлерін ұсынып, сайлауға белсене араласты. Саяси ұйымдардың 1 500-ден аса өкілі әкім болып сайланды. Жаңа басшылардың қатарында алты партияның мүшелері бар. Ал 700-ден аса азамат өзін-өзі ұсынып, сайлауда жеңіске жетті. Сайланған әкімдер жұмысқа кірісіп кетті, жалпы нәтиже жаман емес деуге болады. Ең бастысы, олар жергілікті жұрттың мұң-мұқтажын, шешімін таппай жатқан түйткілдерді жақсы біледі, – деді Мемлекет басшысы.

Қасым-Жомарт Тоқаевтың айтуынша, ауыл-аймақтың дамуына бөлінген бюджет қаражаты да тиімді игеріле бастады. Ауылдардың кірісі көбейді, мемлекет тарапынан берілетін қолжымы, яғни дотацияға тәуелділік азайып келеді. Жақында жүргізілген сауалнамаға сәйкес ауыл тұрғындарының 84 пайызы өз әкімдеріне сенетіні анықталды. Бұл – өте жақсы көрсеткіш. Сондықтан ауыл әкімдерін сайлау үдерісін алдағы уақытта да жалғасын табады.

– Ал аудан әкімдерін сайлауға қатысты әртүрлі көзқарас бар. Бірқатар қоғам қайраткері мен белсенді азаматтар «аудан әкімдерін сайлау қажет пе, жоқ па» деген мәселені қайта қарауды ұсынууда. Бұл мәселені Ерлан Саиров, Альберт Рау, Мархабат Жайымбетов бастаған депутаттар да көтерді. Олар елде сайлау тым көбейіп бара жатқанын, жұрт саяси науқандардан мезгі болса бастағанын айтууда. Бұл пікірді ауыл және аудан тұрғындары да қолдап жатыр. Сайлау науқандары жергілікті жерде жүргізілуге тиіс нақты жұмыстарға кедергі келтіруі мүмкін деген айымдар да бар. Бұл пікірлерді ескерген жөн. Осыған дейін аудан әкімдерін сайлау тәсілі арқылы 52 өкім сайланды. Енді олардың қалай жұмыс істейтінін қарап көру қажет. Аудан әкімін сайлаудың тиімді-тиімсіз тұстарын мұқият саралау керек.

Жалғасы 2-бетте.

АУДАН АКТИВІНДЕ

МЫҚТЫ АУЫЛ - ҚУАТТЫ МЕМЛЕКЕТ

Ауылдық аумақтардың дамуы, жергілікті өзін-өзі басқаруды күшейту және тұрғындармен тиімді коммуникация орнату тақырыптары бойынша өткен форумда Мемлекет басшысының тапсырмалары мен ауыл әкімдерінің алдында тұрған жаңа міндеттер талқыланып, нақты ұсыныстар айтылды.

– Бүгінгі жиналысымыздың мақсаты – осы диалог платформасында көтерілген мәселелерді талқылап, оларды аудан жағдайына бейімдеу және алдағы жұмыс бағыттарын айқындау. Ауылдардың инфрақұрылымын дамыту, халықтың өмір сапасын жақсарту – біздің ортақ міндетіміз, – деді басқосуды ашқан аудан әкімі Рахат Смағұлов.

Алғашқы болып сөз алған Булаев қаласының әкімі Азамат Бірімжанов елордада өткен басқосуға қатыса отырып, өзі үшін бес негізгі бағыты айқындағанын атап өтті. Оның айтуынша, Президент «Мықты ауылдар - бүкіл елдің өл-ауқатының көпірі» екенін қадап айтты. Сондықтан әкімдердің құзыреттілігі мен мәртебесі, өкілеттіктерін кеңейту және жауапкершілікті күшейту, қаржылық дербестік және салықтар, Цифрлық Қазақстан, ауылдық аумақтарды дамыту және бизнесті қолдау – күн тәртібінде тұрған өзекті мәселелер. Осы бағыттар бойынша әр ауыл әкімі өзінің

2 желтоқсан күні аудан әкімдігінің отырыс залында аудан активі, мәслихат депутаттары, қоғам белсенділері, зиялы қауым өкілдері бас қосып, Астанада өткен «Ауыл әкімдерінің диалог-платформасы» атты форумның негізгі бағыттарын түсіндіру бойынша жиын өтті.

құзыреттілігі шегінде аянбай еңбек етуі керек.

Аудандық мәслихаттың төрағасы Айзада Рахметова өз сөзінде республикалық деңгейде

өткен жиында Президент нақты міндеттер қойып, олардың сапалы орындалуы ауылдық аумақтардың дамуы мен жүргізіліп жатқан реформалардың табысты жүзеге

асыуына тікелей ықпал ететінін жеткізді.

Ал «AMANAT» партиясы аумақтық филиалының жауапты хатшысы Қайнолла Сматов та

диалог-платформасы – бұл орталық мемлекеттік органдар мен жергілікті жердегі басшылар арасындағы өзара әрекеттестікті нығайтуға бағытталған маңызды алаң болғанын атап өтті.

Басқосу барысында аудандық Ардагерлер кеңесінің төрағасы Оралбай Сағындықов пен қоғам өкілі Сергей Заев «Ауыл әкімдерінің диалог-платформасы» атты форум барлық деңгейдегі әкімдерге ерекше талпыныс беріп, өзекті мәселелерді республикалық деңгейде талқылауға жаңа мүмкіндіктер бергенін тілге тиек етті.

Осы бір аталмыш жиынға тікелей қатысқан Полудин және Алтын дән ауылдық округтерінің әкімдері Мәдениет Қалиев пен Валерий Форш әкімдер жұмысына оң өзгерістер енгізілетінін айтып, ауылдық аумақтарға үлкен назар аударылатын қуана жеткізді.

– «Ауыл әкімдерінің диалог платформасы» барысында көтерілген негізгі мәселелерді жан-жақты талқыладық. Айтылған ұсыныстар ауданымыздың алдағы жоспарын нақтылауға елеулі ықпал етеді. Біздің міндетіміз – осы диалог алаңында берілген тапсырмаларды жергілікті деңгейде сапалы жүзеге асыру. Әрбір ауылда нақты нәтиже болуы үшін бірлесіп, жүйелі жұмыс жүргізуіміз қажет, – деді Рахат Назымбекұлы жиында қорытындылап.

АУЫЛДЫҢ ДАМУ БАҒДАРЫ –

Жалғасы, басы 1-бетте.

Мәселе – аудан әкімдерінің сайлауын міндетті түрде өткізу емес, басты мақсат: біз оң нәтижелерге қол жеткізуіміз керек. Үкімет және Парламент депутаттары бірлесіп, осы мәселені жан-жақты қарап, әділетті, дұрыс шешім қабылдауы қажет. Ең бастысы, әрбір реформа салмақты көзқараспен, байыппен жасалуы керек, – деді Президент.

Сонымен қатар Мемлекет басшысы елдегі өзгерістердің арқасында мемлекеттік қызметке мүлде жаңа адамдар келіп жатқанын алға тартты. Осы орайда Президенттік жастар кадрлық резервін ерекше атап өткен жөн. Резервке қосылуға өтініш берген 30 мыңға жуық үміткердің ішінен 450 адам іріктеліп алынды. Олардың 72 пайызы басшылық қызметке тағайындалды. Кадрлар құрамын жаңарту үдерісі биліктің бүкіл тармағында және барлық деңгейде жүргізіліп жатыр. Бұл – уақыт талабы. Бірақ осындай жауапты жұмыста саяси науқаншылдыққа жол бермеу керек. Ең алдымен, тиімді ұсыныс айтып, пайдалы бастамалар көтеретін, батыл шешім қабылдай алатын азаматтарды, яғни кәсіби тұрғыдан білікті мамандарды мемлекеттік қызметке көптеп тарту қажет.

Білікті өкім сайлаушылар сенімін ақтайды

– Ауыл – төл өркениетіміздің алтын қазығы. Ауылды өркендету – баршаға ортақ парыз. Мемлекет бұл мәселеге ерекше жауапкершілікпен қарайды. Өздеріңіз білесіздер, 2022 жылы халыққа ұсынған сайлау алдындағы бағдарламада ауыл мәселесіне айрықша назар аудардым. Алғашқы Жарлығым да ауылды дамытуға арналды. Соған сәйкес Қазақстан Республикасының ауылдық аумақтарын дамытудың 2023–2027 жылдарға арналған тұжырымдамасы әзірленді. Қазіргі таңда осы құжатқа сай нақты жұмыс атқарылып жатыр. Жұырда ғана Ауыл әкімдерлерінің екінші форумын өткізіп, осы саладағы өзекті мәселелерді қарадық. Ал бүгін ауыл-аймақтардың даму бағдарын айқындаймыз. Бұл – мемлекеттің алдында тұрған стратегиялық міндеттің бірі.

Кейінгі жылдары ауыл тұрғындарының тұрмыс сапасын арттыру үшін тиісті жұмыс жүргізіліп жатыр. 2022 жылы халықтың табысын арттыруға арналған жемдегі жоспар қабылданды. Быыл Үкімет алдағы 5 жылға арналған Әкімдерді дамыту тұжырымдамасын бекітті. Ауылға қомақты инвестиция тартылды. 2021 жылдан бері ауыл халқына алғашқы медициналық-санитарлық көмек көрсететін 864 нысан салынды. Сондай-ақ 388 жаңа мектеп ашылды. Былтыр 2 мыңға жуық ауыл мектебіне сапалы интернет берілді.

Жыл өткен сайын ауылдың әлеуеті артып келеді. Өзін-өзі қамтамасыз ету деңгейі жоғары ауылдардың саны көбейе түсті. Ауыл шаруашылығының жалпы өнімі алты жылда 1,5 еседен астам өсіп, 8,3 трлн теңгеге жетті. Быыл ауылдағы шаруаларға 1 трлн теңге көлемінде қолдау көрсетті. Дәл осындай мемлекеттік қолдау көрсеткен елдер көп емес, тіпті, бұл көптеген ел қол жеткізе алмайтын қаржылай көмек деуге болады. Алайда алдымызда биік мақсаттар тұр: біз ауылдағы жағдайды жақсартып, жұмысты күшейтіміз керек. Сондықтан алдымен ауылды дамытуға қатысты жұмыстың негізгі бағыттарына тоқталып өтейін, – деді Қасым-Жомарт Тоқаев.

Мемлекет басшысы, біріншіден, ауыл әкімдерінің міндетті түрде білікті маман болуға тиіс екенін мәлімдеді. Оның айтуынша, қазіргі ауыл әкімдерінің 60 пайызға жуығы осы қызметке алғаш рет сайланды. Бұл – жергілікті билік құрамы біршама жаңарды деген сөз. Алайда сайлауда жеңіске жету – алдағы үлкен жұмыстың басы ғана.

«Әкім болдым, толдым» деп отыруға болмайтын түсінікті. Әкімдер өздерінің мықты басшы екенін іс жүзінде дәлелдеуі керек. «Басшының бағы – ел-жұрттың қамы» деп бекер айтылмаған. Нағыз елге сыйлы әкім болу үшін ауылдың ахуалын жақсы білу де азық етеді. Халықтың сенімін ақтап, елдің бөреке-бірлігін нығайту үшін жұмыс істеу керек. Әкім мемлекеттік деңгейде жасалып жатқан өзгерістерді жергілікті жерде жүзеге асыруға қабілетті болуы қажет. Кәсіби тұрғыдан білікті әрі еңбекқор әкім сайлаушылардың сенімін ақтай алады. Сондықтан ауыл әкімдерінің басқару ісіндегі шеберлігін арттыру өте маңызды. Әкімдердің арасында бұрын билік жүйесінде жұмыс істемеген азаматтар бар екенін айттық. Олардың тәжірибесі аз екені түсінікті. Осы бағытта «Аманат» партиясының бастамасымен «Әкімдер мектебі» жобасы қолға алынды. Әрине, мұндай курстар жоғары білімнің орнын баса алмайды. Сондықтан университеттерде оқылатын «Мемлекеттік және жергілікті басқару» бағдарламасын талапқа сай өзгерту керек. Ауыл-аймақтарды басқару, көшбасшылық қабілетті дамыту мәселесі назардан тыс қалған. Ал бұл жұмыспен ең алдымен Мемлекеттік қызмет істері агенттігі шұғылданыуы керек. Құзыры министрлікпен бірлесіп, ауыл әкімдерін даярлауға белсенді

түрде кірісу қажет, – деді Президент.

Қасым-Жомарт Тоқаев тоқталған екінші бағыт – ауыл әкімдерінің өкілеттіктерін күшейту.

– Бірақ мұны халыққа пайдасы тиетіндей мұқият ойластырып іске асырған жөн. Кейінгі жылдары жергілікті билік органдары кезек-кезегінен қосымша өкілеттікке ие болып, олардың дербестігі арта түсті. Бұл – менің нақты ұстанымым. Өйткені ауыл әкімдері елдегі ағайынның тұрмыс-тіршілігіне қатысты түйткілдерді шешумен айналысады. Қазір Мәжіліс «Жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы» заңға енгізілетін түзетулерді қарастырып жатыр. Аталған нормалар әкімдерге көше саудасына мониторинг жүргізу, қоғамдық аумақтарды абаттандыруға, арнаулы техникалар сатып алуға қатысты өкілеттіктер беруді көздейді. Дегенмен заңнаманың екішү тұстары да бар. Мәселен, әкімдерге жергілікті деңгейдегі басқару органдарының жұмысына оң ықпал етуге нақты мүмкіндік берілмейді. Бүгін өкім Ирина Шишкина ауыл әкімдерінің мемлекеттік дерек қорына қолы жетпей отырғанын айтты. Бұл мәселені шешу қажет. Міне, осындай кемшіліктердің салдарынан әкімдер тұрғындардың талап-тілегін орындай алмайды. Ашығын айтқанда, кейбір жағдайда дерменсіз күйге түседі. Оған қол беруге болмайды. Жергілікті мемлекеттік басқарудың түрлі деңгейлері арасындағы жауапкершілік шегі анықталмаған. Бұл өкілдердегі жағдайға кері әсер етеді. Ауыл әкімдерінің өкілеттіктері айқын болуы керек деп санаймын. Заңнамалық түзетулерді талқылаған кезде депутаттарға осы жағдайларды ескеруді ұсынамын. Сондай-ақ осы жиында ауылдық округ әкімдері көтерген ұсыныстарды да ескерген жөн.

Бүгін сен алғандар ауыл әкімдеріне функционалдық міндетіне кірмейтін қызметтерді қоса атқару жүктелгені жөнінде айтты. Шын мәнінде, ауыл әкімдері құқық қорғау органдарының құзыретіне жататын міндеттерді неге атқаруға тиіс? Үкімет Мемлекеттік қызмет істері агенттігімен бірлесіп, аудан және ауыл әкімдерінің құзыретіне жатпайтын, қайталанатын және жетіспейтін өкілеттіктерін анықтау мақсатында жағдайға егжей-тегжейлі талдау жүргізуге тиіс. Бір ай ішінде оларды түзету, жою немесе жергілікті мемлекеттік басқару сатылары арасында қайта бөлу туралы ұсыныс енгізуді тапсырамын.

Мемлекеттік қызмет жүйесіндегі ауыл әкімдерінің мәртебесі туралы мәселені айналып өте алмаймыз. Бұл – өте өзекті дүние. Аталған ұсыныс бұған дейін де бірнеше рет көтерілгенін, тіпті, Президент Әкімшілігіне тиісті өтініштер түскенін жақсы білемін. Мемлекеттік қызметшілердің санаттарын нақты белгілеу керек. Үкімет Парламентпен, Мемлекеттік қызмет істері агенттігімен осы мәселелерді жан-жақты қарастырып, бір ай ішінде өздерінің ұсыныс-пікірлерін беруге тиіс. Содан соң шешім қабылданады.

Ауыл әкімдерінің қызметкерлерін қолдауға ерекше көңіл бөлген жөн. Әкімдерде, әсіресе, ауыл әкімдерінде бұрын жұмыс істеген немесе қазір де еңбек етіп жүрген азаматтар мұны мемлекеттік қызметшінің нағыз өмір мектебі деп бекер айтпайды. Бұл баршаға түсінікті. Өйткені әкімдік қызметкерлері билік пен бұқара арасында сенімді әрі сындарлы диалог жүргізуді меңгеріп, нағыз басқару машығын

жетілдіреді. Сол себепті ауыл әкімдері қызметкерлерінің жұмыс істеуіне, олардың кәсіби тұрғыдан өсуіне жағдай жасау маңызды деп санаймын, – деді Мемлекет басшысы.

Президент өкіл салған үшінші бағыт – әкімдердің өкілеттігімен қатар жауапкершілігін де күшейту. Оның айтуынша, «Жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы» заңда өкімнің сайлаушылар алдындағы жауапкершілігін нақтылайтын норма жоқ. Бұл – дұрыс емес. Әкімдер тұрғындарға сайлау алдындағы бағдарламасының орындалуы туралы жиі есеп беріп тұруға тиіс. Мұны заңмен бекіту керек. Уәдесін орындамайтын, міндетін дұрыс атқармайтын ауыл басшысын қызметінен босату тетіктері қарастырылуы қажет. Ондай әкімдер халықтың талабымен немесе саяси партиялардың ұсынысымен жұмыстан шығарылуға тиіс. Сонда әкім болуға үміткерлер де елге экономикалық негізгі жоқ құрғақ уәде бере алмайды. Мұндай жалаң сөздер, яғни популистік өрекеттер халықтың ауыл әкімдеріне, тіпті тұтас сайлау институтына деген сенімін азайтуы мүмкін. Үкімет әкімдердің сайлау алдындағы бағдарламасының экономикалық бөлігіне қойылатын талаптарды айқындауы керек. Сапалы дайындалған бағдарламаны аймақтың даму жоспарымен үйлестіруге болады. Жалпы, осындай шаралар әкімдердің есептілігін күшейтеді. Сондай-ақ өз үміткерлерін ұсынған партиялардың жауапкершілігін арттырады.

– Мемлекет басшысы ретінде менің «Халық үніне құлақ асатын мемлекет» тұжырымдамасына айрықша мән беретінімді білесіздер. Елімізде азаматтардың өтінішін қарауға қатысты ауқымды жұмыс жүргізіліп жатыр. Қазір ауыл әкімі бірыңғай ақпараттық жүйе арқылы тұрғындардың мәселелерін ең қиындықсыз сараптай алады. Өтініш жолдаған әрбір адамның сауалына нақты жауап берілуі тиіс. Әдетте, мұндай хаттардың көбі аймақтағы инфрақұрылым, соның ішінде жол, аула және балалар алаңы туралы болады. Бұл – жергілікті жерде шешімін табуға тиіс негізгі мәселелер. Бірақ әкімдер көп жағдайда мұндай өтініштерге атүсті қарайды. Амағы таусылған жұрт орталыққа, тіпті, Президент Әкімшілігіне шағымдануға мәжбүр. Азаматтардың өз өкіміне деген сенім деңгейін осындай хаттардың санынан байқауға болады. Жыл өткен сайын халықтың талап-тілегі артып келеді. Бұл–бүкіләлемге ортақ үрдіс. Әкімдер халыққа құрметпен, шыдамдылықпен, түсіністікпен қарап, азаматтармен ашық әңгіме жүргізуге тиіс. Олар барлық мәселені мүмкіндігінше өз деңгейінде шұғыл және сапалы шешуі қажет. Бірақ бұл міндетті атқару үшін жергілікті әкімдердің қолында тиісті құзыреті болуы керек. Атқарылып жатқан жұмыстың мән-жайын үнемі жұртқа түсіндіріп отыруға жөн. «Сын түзелмей, мін түзелмейді» деген. Әрине, айтылған ұсыныс-пікірге назар аудару керек. Бірақ өкімнің, әсіресе, іс-әрекеті ерсі, ниеті теріс, тіпті, арандатушы адамдардың ығына жығылмай, жетегінде кетпей, ақылға қонымды ұсынысты ғана қабылдау қажет. Негізгі – барлық деңгейдегі әкімдерге ортақ ұстаным. Тұрғындарға ортақ іске жұмылдырып, алға бастай білетін әкімді нағыз әкім деуге болады. Мен жақында «Қазақстан Республикасы ішкі саясатының

негізгі қағидаттарын, құндылықтарын мен бағыттарын бекіту туралы» Жарлыққа қол қойдым. Бұл – әрбір мемлекеттік қызметшінің, әсіресе әкімдердің жұмысына бағдар беретін өте маңызды құжат, – деді Қасым-Жомарт Тоқаев.

Кәсіпкерлікті өркендетуге баса мән беру керек

Мемлекет басшысы, төртіншіден, төртінші деңгейлі бюджеттің дербестігін арттыру керектігіне тоқталды. Оның айтуынша, әкімдердің өкілеттігін қайта қарау мен жауапкершілігін күшейту экономикалық ресурстарды рационалды бөлумен қатар сауатты жүргізілуі тиіс. Өйтпесе аталған бағыттағы реформалар ойдағыдай нәтиже бермейді. Ауылдық округтердің өзін-өзі қамту деңгейін арттыру мақсатында бюджеттің төртінші буынына салық пен төлемдердің 25 түрі берілді. Жаңа Бюджет кодексі аясында бұл тізбекке кең таралған пайдалы қазбаларды өндіру салығы да қосылды. Төртінші деңгейлі бюджет енгізілгеннен бері (2018 жыл) ауылдық округтердегі түсім төрт есе ұлғайып, 130 млрд теңгеден асты. Оң өзгеріс байқалады. Алайда ауылдық округтер аудан мен облыстың қаржылай қолдауынсыз әлеуметтік-экономикалық мәселелерді өлі де шеше алмайды. Оған қоса кейбір өңірлерде жергілікті бюджетте халықтың саны мен ауылдық округтердің экономикалық құрылымына байланысты алшақтық бар.

– Біз тұрақты салық түсімінің басым бөлігін жергілікті жерлерге, ең бастысы, аудандық деңгейге бердік. Бұл – өте дұрыс. Десек те жергілікті өзін-өзі басқару бюджетіне қолдауды күшейту қажеттілігі туындап отыр. Өйткені қазір оған тиісінше қаражат бөлінбеген. Ақиқатында, кей кәсіпорындар ауылдық округтерде пайда табады, жергілікті тұрғындардың еңбегін қолданады, бірақ салықты өздері тіркелген аудан немесе қала бюджетіне төлейді. Сондықтан Үкімет бұл қағидатқа теңгерімді тәсіл қолдану мүмкіндігін қарастырамын дұрыс болар еді. Қанша дегенмен жергілікті жерлерде де қандай да бір кіріс түсуі қажет қой. Яғни «салықты жұмыс істейтін және табыс табатын жерде төле» қағидатын іске асырған жөн. Үкіметке берілген тапсырма түсінікті: кем дегенде кірістің бір бөлігі жергілікті жерде қалуға тиіс. Занды тұлғалардың мүлік және көме табыс салығының белгілі бір бөлігі аудандардың қосымша трансферттері арқылы төртінші деңгейлі бюджетке аударылғаны жөн. Мұның бәрін Үкімет өңірлер арасындағы алшақтықты реттеуді көздейтін Аймақтық стандарттар жүйесімен ұштастыруы қажет. Бірқатар өңір тұрғындары үшін экологиялық айыппұлдарды толық төлеу – аса өзекті мәселе. Өндіріс орындары экологияға шектен тыс зиян келтіретін елді мекендер тұрғындары мұндай төлемдердің бір бөлігі жергілікті бюджетке түскенін қалайды. Олар бұған толық құқылы. Байқалған теңсіздікті реттеп, мемлекеттік саясаттың ашықтығын, тиімділігін мен еділдігін қамтамасыз ету үшін біз салық-бюджет үдерістерін жүйелі түрде жетілдіре береміз. Бұл – Үкімет жұмысының маңызды бағыты. Үкімет өңірдегі бюджет деңгейлері арасында қазынадан қаржы алуға лимит қою мәселесін қарастыруы керек. Ауылдық округтер әкімдері өздерінің кеңейтілген өкілеттіктерін толық іске асырып, салық түсімдерін ұлғайту мақсатында

МЕМЛЕКЕТТІҢ СТРАТЕГИЯЛЫҚ МІНДЕТІ

қолданыстағы ақпараттық платформалармен жұмыс істей білуі қажет, – деді Президент.

Қасым-Жомарт Тоқаев атап өткендей, цифрлық Қазақстанды ауылдар мен ауылдық округтерсіз құру мүмкін емес. Жасанды интеллект пен жәппай цифрландыру дәуірінде бұл іске ауыл әкімдері де белсенді түрде атсалысқан. Елді мекендерді цифрландыру ауыл мен қала тұрғындарының тұрмыс сапасын айтарлықтай теңестіреді. Сондықтан Үкімет бұл бағыттағы жұмысты басты басымдықтардың бірі ретінде қарастыруы қажет. Жергілікті жерлерден алынған нақты әрі жедел ақпарат орталықта тиімді шешімдер қабылдауға мүмкіндік береді. Сондай-ақ экономикалық дереккөз негізін қалап, ресурстарды әділ бөлуге ықпал етеді. Алдағы үш жылда Қазақстанды толықтай цифрлық елге айналдыру – жаңа даму кезеңіндегі басты міндеттердің бірі. Болашақта еліміздің әлемде алатын орны осыған тікелей байланысты. Сондықтан мұны тіршілік үшін талас десек, артық айтқандық емес.

– Осы аптада Президент Дональд Трамп АҚШ-тың технология саласындағы хандық үстемдігін қамтамасыз етуге арналған стратегиялық бастамасын жариялады. Ол үшін жасанды интеллекттің бірыңғай платформасы құрылады. Бұл ғылыми зертханаларды, дата орталықтарды, цифрлық модельдерді және суперкомпьютер желісін біріктіретін ұлттық ақыл-ой алаңы болмақ. Аталған жүйе барлық аса маңызды бағыт бойынша жаңа технологиялар мен материалдарды әзірлеуге тиіс серпін береді. Ол жартылай өткізгіштерден бастап роботтық техникаға дейінгі, ядролық энергетикадан бастап биомедицинаға дейінгі салаларды түгел қамтиды. Бұл арада зерттеу жобасы жайында емес, АҚШ-ты осы салада әлемдік көшбасшыға айналдыратын толыққанды платформа жөнінде еңгіме болып отыр. Мұны іске асыру үшін бір жылға жетер-жетпес мерзім беріліп отыр. Сол себепті бізге де шара қолдану керек. Әлбетте, Қазақстан жанаңдық ауқымдағы көшбасшылыққа таласпайды. Бірақ өркениет көшінен қалмай, технологиялық жаңғыруды жылдамдату қажет. Ойлан-толған жөруге уақыт аз, – деді Мемлекет басшысы.

Бұдан соң Президент бесінші басымдық ретінде ауылдағы кәсіпкерлікті өркендетуге мән беру керек екенін атап өтті. Бұл ретте ол алдымен ауыл шаруашылығы кооперативтерін дамытуымыз қажет екенін алға тартты. Осы бағытта біршама жұмыс атқарылды. Оның пайдалы екені де көпшілікке белгілі. Алайда бірлескен шаруашылықтар әзірге ауыл экономикасының тірегі бола алмай тұр. Көбіне мұндай кооперативтерді бірнеше адам ғана құратыны жасырын емес. Олар жеке шаруашылық иелері және өнім өндешулер арасында делдал болып жүреді. Соған қарамастан мемлекеттен жеңілдіктер алады. Рас, мұндай теріс әрекеттерге тыйым салынбаған. Бірақ бұл ауыл халқының әл-ауқатын арттыруға кедергі келтіреді. Бірлестік (кооператив) құру бүкіл ел бойынша жүргізілуі керек. Сонда ғана ауылдағы ағайын бұл жұмыстың игілігін көреді. Жеке шаруалар біріге алмаса, мемлекеттің ауыл шаруашылығын дамыту жолындағы бар еңбегі заа кетеді. Сондықтан бұл жұмысты белсенді түрде қолға алу қажет. «Ауыл аманаты» жобасы өз кәсібин дамытыссы келетін ауыл тұрғындарына мол мүмкіндік береді. Жұба аясында екі жылдың ішінде 20 мыңға жуық жұмыс орны ашылды. 2029 жылға дейін осы бағдарламаға 600 млрд теңгеге жуық қаражат бөлінеді.

– Ауылды дамыту үшін әлеуметтік-кәсіпкерлік корпорацияларының әлеуетін кеңінен пайдаланған жөн. Қазір бұл корпорациялардың ауыл экономикасына еш көмегі тиімдей тұр. Мен Жолдауыма әлеуметтік-кәсіпкерлік корпорацияларды толыққанды даму институтына айналдыру туралы тапсырма бердім. Үкімет және Президент Әкімшілігі бұл жұмыспен айналысып жатыр. Нақты нәтиже күтемін. Осы корпорациялардың және «Ауыл – ел бесігі» бағдарламасының ресурстарын ауыл бизнесіне қажетті инфрақұрылымды жетілдіру үшін жұмсаған абзал. Көптеген аймақта мал бордаққалайтын және мал соятын орындар тапшы. Сондай-ақ ауыл шаруашылығы өнімін өндіру, сақтау, тасымалдау, өткізгісімен айналысатын және ауыл шаруашылығы техникасы мен жабдықтарын жөндеп, қызмет көрсететін сервистік дайындау орталықтары жетіспейді. Ал оңтүстік өңірде аулар арналары мен ирригация жүйелеріне қатысты мәселе – өте өзекті. Тісті инфрақұрылым болса, өкімдердің жергілікті бизнесті қолдауға және инвестор тартуға мүмкіндігі артады. Бұл бағытта ауқымды жұмыс жүргізу үшін Аймақтық стандарттар жүйесіне өзгерту енгізу қажет. Жалпы, Үкімет ауыл экономикасын жандандыру үшін нақты ұсыныстар әзірлеуі керек, – деді Қасым-Жомарт Тоқаев.

Парламенттік реформа аясындағы маңызды қадам

Жиын барысында Мемлекет басшысы

биылғы Жолдауында көтерген бір палаталы Парламент құру туралы бастамасына тоқталып өтті.

– Бұл осыған дейінгі саяси өзгерістердің заңды жалғасы деуге болады. Біз «Күшті Президент – ықпалды Парламент – есеп беретін Үкімет» қағидатын орнықтыра түсеміз, яғни еліміз Президенттік Республика болып қала береді. Жаңа бастама қоғамда қызу талқыланып жатыр. Парламенттің құрылымына қатысты көптеген ұсыныс келіп тұсады. Мысалы, депутаттардың саны халық санына сәйкес, яғни пропорционалды болуға тиіс деген ойлар айтылау. Мұндай ұстаныммен қарайтын болсақ, олардың саны 200 адамға жетеді. Қазір қос палатада 148 депутат бар. Парламенттік реформа – екі палатаны жай біріктіре салу деген сөз емес. Меніңше, депутат санын тым көбейтудің қажеті жоқ. Керісінше, оңтайландыру керек. Парламенттің жұмысын жетілдіру қажет. Мысалы, бір палаталы жаңа Парламентте Президент квотасы болмайды. Барлық депутаттар бірдей тәртіппен сайлануы қажет. Бұл – алдағы Парламенттік реформа аясында жасалатын аса маңызды қадам. Мұны жақсы ұғынып, жұртшылыққа кеңінен түсіндіру қажет, – деді Президент.

Осы орайда Қасым-Жомарт Тоқаев заң шығару органына білікті әрі тәжірибелі мамандар, яғни өз ісінің майталмандары келуге тиіс екенін баса айтты. Бір сөзбен айтқанда, біз нағыз кәсіби Парламентті жасақтауымыз керек. Жаңа комитеттер құру мәселесін қарастыру қажет.

– Цифрландыру, аймақтарды дамыту жұмысымен айналысатын комитеттер өз алдына бөлек болғаны жөн деп санаймын. Бұл мәселелерді арнайы жұмыс тобы мұқият зерделейді. Осы реформаға қатысты басқа да көптеген ұсыныс бар. Соның бәрін әбден пысықтап, кейін жариялаймыз. Менің де осы аса маңызды реформа бойынша ұсынысым бар. Жалпы, Конституциямызға енгізілетін түзету өте көп болуы мүмкін. Сондықтан референдум барысында халық жаңа Ата заңға дауыс береді деп айтсақ, қателеспейміз. Осындай күрделі, жауапты жағдайда елімізде тыныштық, тұрақтылық болуы керек. «Заң мен тәртіп» тұжырымдамасын бізміз бір қоғам болып сақтауымыз керек. Құқық қорғау органдары өз кәсібилігін көрсетуі қажет. Арандатушыларға немесе «лас, көлеңкелі» саясатпен айналысқысы келетін адамдарға жол бермейміз, – деді Мемлекет басшысы.

Сөзінің соңына қарай Президент ауылға қатысты көптеген маңызды мәселе көтеріліп, нақты міндеттер айқындалғанын мәлімдеді.

– Алдымызда тұрған міндеттің бәрін сапалы әрі жүйелі орындасақ, мақсатымызға жетеміз. Ауыл өмір сүруге қолайлы, еңбек етуге жайлы болуға тиіс. Ауыл өкімі осы өте маңызды жұмыстың басы-қасында жүреді. Бүгін өкім Жанар Нұрмұратқызы «Таза Қазақстан» қозғалысы жөнінде өте өзекті мәселе көтерді. Оған алғыс айтамын. Мемлекеттік саясатты халыққа жеткізетін де, елдегі өзгерістердің, атқарылып жатқан ауқымды жұмыстың мән-маңызын жан-жақты түсіндіретін де – өкімдер. Мен сіздерге зор үміт арттымын. Өкімнің ең басты міндеті – тұрғындардың тұрмыс сапасын арттыру. Ауылдағы ағайынның әл-ауқаты жақсарса, ауылдарымыз да көркейеді деген сөз. Сіздер ауылды өркендету үшін табанды еңбек етесіздер деп сенемін. Ауыл халқы елімізді дамытуға зор үлес қосуда. Мен осы сәтті пайдаланып, барлық ауыл тұрғындарына зор алғыс айтамын. Мемлекет әрдайым ауылды қолдайды. Себебі ауыл – ұлтымыздың өзегі. Ауылды жаңа көзқараспен, озық оймен, жаңартылған тәсілдермен бірге дамытуымыз керек, – деді Қасым-Жомарт Тоқаев.

Президент бұл жиында ауыл өкімдерімен қатар, Үкімет мүшелері және облыс өкімдері отырғанын айта келе, экономиканы сауықтыру үшін Ұлттық банкпен, Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігімен бірлесіп, Үкіметке нақты шаралар қабылдауды тапсырғанын қаперге салды.

– Осыған орай, өткен аптада үш жылға арналған Макроэкономикалық тұрақтандыру және халықтың әл-ауқатын арттыру жөніндегі бірлескен іс-қимыл бағдарламасы қабылданды. Құжатта көрсетілген шаралар сапалы әрі уақтылы орындалуы керек. Бұл жұмысқа облыс өкімдері белсенде атсалысуға тиіс. Нақты ойластырылған ұсыныстарды Үкіметке енгізуге рұқсат беремін. Алдымызда тұрған басты мақсаттар: экономиканың тұрақты, сапалы өсімін қамтамасыз ету қажет; инфляцияны төмендетіп, халықтың табысын арттыру арқылы тұрмыс жағдайын жақсарту қажет; жеке секторды дамытып, өндірісті жандандыру керек; дайын өнім экспортын көбейту қажет.

Мемлекетіміздің алдында әлі де көптеген сынақ пайда болуы мүмкін. Қазір әлемдегі ахуал тұрақты емес, келешегі бұлыңғыр деуге болады. Кейбір елдердің егемендігі, жерінің тұтастығы әлі толық шешілмеген, тіпті бұл мәселе халықаралық даулардың өзекті тақырыбына айналды. Біріккен Ұлттар

Ұйымының беделі әлсіреп кетті, жаһандық экономика да құбылмалы күйде. Сондықтан бізміз бір ұлт болып, қырағылықты сақтауымыз керек, жас ұрпаққа қамқорлық көрсетіп, дұрыс тәрбие беруіміз қажет, ішкі даулардан аулақ болып, ынтымақ-бірлігімізді нығайтуымыз керек. Жалпы, бізмізге ортақ аса маңызды міндет – ел мүддесіне тиімді қызмет ету. Қазақстанның егемендігі, дербестігі, тәуелсіздігі – бәрін қымбат. Бұл – ұлтымыздың алдында тұрған ең биік мақсат. Мен ел Президенті ретінде бұл мақсатты орындау үшін барлық күш-жігерімді саламын, – деді Мемлекет басшысы.

Жиында Парламент Мәжілісінің төрағасы Ерлан Қошанов, Премьер-министрдің орынбасары Қанат Бозымбаев, Батыс Қазақстан облысы Қаратөбе ауданы Қоскөл ауылдық округінің әкімі Әділет Мұсағали, Солтүстік Қазақстан облысы Қызылжар ауданы Вагулино ауылдық округінің әкімі Ирина Шишкина, Алматы облысы Талғар ауданы Нұра ауылдық округінің әкімі Ахмет Оразбаев, Жамбыл облысы Жуалы ауданы Қарасаз ауылдық округінің әкімі Жанар Нұрмұратқызы, Ақтөбе облысы Мәртке ауданы Төңірберген ауылдық округінің әкімі Медет Бекжанов, Қостанай облысы Қостанай ауданы Владимир ауылдық округінің әкімі Әлия Жүнісова, Алматы облысы Қарасай ауданы Райымбек ауылдық округінің әкімі Ержан Тоқтастынов, Абай облысы Кекпекті ауданы Шұғылбай ауылдық округінің әкімі Нұрлан Назарханов сөз сөйледі.

Ауыл өкімдерінің мүмкіндігі кеңейді

Мемлекет басшысының қатысуымен өткен Ауыл өкімдерінің диалог-платформасының алаңы арнайы панельдік отырыстармен жалғасты. 1 800-ден аса ауыл өкімін біріктіретін платформадан Үкімет мүшелері олардың сұрақтарына жауап берді. Өкімдердің басым бөлігі «Өңірлік саясат: халықтың табысын арттыру, ауыл өкімдерінің рөлі мен міндеттері» тақырыбындағы сессияға ағылды. Өйткені мұнда халықты толандырып отырған жол, ауызсу, ауыл шаруашылығындағы қордаланған мәселелердің түйінін шешуге атсалысатын Премьер-министрдің орынбасары Қанат Бозымбаев пен өзге де министрліктердің өкілдері келді.

Сессияны тізгінінде Мәжіліс депутаты Нұртай Сабильянов микрофонды Ұлттық экономика вице-министрі Бауыржан Омарбековке ұсынды. Министрдің орынбасары сөзінде әрбір ауданның даму жоспары жасалатынын атап өтті. Бұған дейін мұндай жоспар облысқа ғана жасалатын. Аудандардың даму жоспарын өңірлік өкімдері мен мемлекеттік құрады. Оған әрбір ауылдық округке қатысты негізгі проблемалық мәселелер енгізіледі.

Сондай-ақ вице-министр ауыл өкімі мен оның аппаратының қосымша пайда болатын өкілеттіктеріне тоқталды. Ендігі жерде өкім көше саудасын қадағалап, қоғамдық орындардың сыртқы дизайнын ұйымдастыруға қатысады. Бұған қоса Б.Омарбеков өкімдердің қайта қарауды қажет ететін функцияларын айтты өтті. Оның айтуынша, ауыл өкіміне автомобиль жолдарын қорғау мен пайдалану ережелерін бұзғаны үшін өкімшілік айыппұл салу құқығы беріледі. Алайда дәлелдемелерді қамтамасыз ету, есеп берумен байланысты бұл функцияларды жүзеге асыруда қиындықтар туындайтынын да ескертіп вице-министр. Алдағы уақытта Өкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексі осы функцияны уәкілетті органға беруге қатысты өзгертулер еңбек.

Б.Омарбековтің сөзінен соң ауыл өкімдері бірден сұрақ қою бастады. Ауылдардың басты мәселесі – жол сапасы. БҚО Қаратөбе ауданы Сұлыкөл ауылдық округінің әкімі Асылхан Бисембай ауылдың өкімдеріне алға тартты. Ол өткен жылы 4 сәуірде Президент Қаратөбе ауданына жұмыс сапарымен келіп, су астында қалған Қоржын ауылының тұрғындарымен кездесуінде Қалдығайты, Жақсыбай өзендеріне көпір салу мәселесі туралы Үкіметке тапсырма бергенін еске салды. Құзырыл мекеменің жобалық сметалық құжатына сай көпір тұрғызуға 5 млрд теңге қажет. Ауыл өкімі осы қаржыны бөлуге өтініш жасады. Сондай-ақ ол Қаратөбе – Жымпиты тасжолының Сұлыкөл ауылына дейінгі 27 шақырым жолын жөндеуге 6 млрд теңге қажет екенін жеткізді.

Премьер-министрдің орынбасары Қ.Бозымбаев көпірді жөндеуге мүмкіндік бар екенін жеткізді. Бұған қоса басқа облыстармен салыстырғанда ең нашар жолдар осы БҚО-да екенін айтқан вице-премьер республикалық бюджеттен облысқа біраз қаржы қарастырығанын айтты.

Сондай-ақ Павлодар облысы Екібастұз ауданы Екібастұз ауылдық округінің әкімі Жанат Ибраев: «Бүгінде аудан бойынша Екібастұз ауылы ғана жолсыз қалып отыр. Ұзындығы 53 шақырым жол қатнасақ жарамсыз. Әбден тозған. Облыс басшылығы қайдар. Алайда қаражаттың жоқтығынан кейінге шегеріліп отыр», деп ауыл тұрғындарының өтінішін жеткізді. Бұл мәселеге

жауап қатқан Б.Омарбеков «Ауыл – ел бесігі» жобасы, Екібастұздағы моноқалалар, ірі агломерацияның айналасындағы қалалар деген бағдарламалардың республикалық бюджеттен қаржыландырылғанын айттып, мұндай аудандық маңызы бар жолдар облыстық деңгейдегі шығыстарға жататынын ескертіп. Сондықтан бұл мәселе аудан, облыс басшылығымен жергілікті деңгейде шешілуі қажет.

Ал Түркістан облысы Қазығұрт ауданы Қызылқия ауылының әкімі Біржан Мақсұтов шаруалардың басты мәселесін жеткізді. Дизель отыны бағасының тұрақсыздығы өнім өндіру көлемі мен азық-түлік қауіпсіздігіне теріс әсерін тигізіп отырғанын айттып, аталған отын бағасының шегін белгілеу немесе субсидия енгізуді сұрады. Мәселеге жауап берген Ауыл шаруашылығы вице-министрі Ермек Кенжеханұлы дизель отынының бағасы субсидияланбайтынын мәлімдеді. «Бұл отын біздің мұнай өңдейтін зауыттардың тарапынан арзандатылған бағамен беріледі. Нарықтағы бағадан 15 пайыз төмен бағамен сатылады», деді ол.

Түркістан облысы Сайрам ауданы Жібек жолы ауылының әкімі Дархан Жиенбай маңызды мәселе көтерді. Ол жергілікті өкімдерді ғылыми-зерттеу орталықтарымен бірлесіп жұмыс істеуге шақырып, Үкіметтен осыған жағдай жасауды өтінді. Өкімнің өзі Оңтүстік Калифорнияда «Болашақ» бағдарламасымен білім алған. Калифорния қаласының өкімдігі өзінің қаласындағы күрделі мәселелерді шешуге ғалымдарды тартатынын айттып, ұсыныс жасады. Кез келген жағдайға ғылым араласа, мәселенің шешімі болары белгілі. Шешелдерде бұл салаға қаржыны аямай құяды. Есесіне ғалымдар аянып қалмай, тапсырыс берген жобаларын бұге-шігесіне дейін дайындап береді. Жергілікті билік еш күмен келтірместен, анда-мында сандалтаптан тәжірибе жасап, жүзеге асырады. Көбіне өр өңірдің билігі – біздіңше, жергілікті өкімдік аймақтағы мәселенің шешімін сол жерді ғалымдарына тапсырады. Ғылыми орталық ЖОО-да ашылған. Сондағы университеттердің қызметкерлері ғылымға енді араласа бастаған магистрант, докторанттарды тарта отырып, олардың идеясын белгілі бір мәселені зерделеп, шешімін шығарып береді. Есесіне, жас ғалымдар тәжірибе жинақтап, әй сайын аялық алып отырады. Жобаны өкімдік қаржыландырады. «Болашақты» тәмамдаған өкім шешетін осы тәжірибені енгізуді сұрады.

Ауыл басшылары қарғаған иттердің мәселесін де алға тартты. БҚО Орал қаласы Круглоозерный кентінің әкімі Аманбай Негметовтің осы мәселе туралы сұрағаны Мәжіліс депутаты Н.Сабильянов жауап берді. «Бұл өзі өте үлкен мәселеге айналып отыр. Қазір Мәжілісте осыны талқылап жатырмыз. Оларды атауға рұқсат берілмегені білеміз. Бұл мәселе қайта қаралып жатыр, толық шешімін табамыз деп сенемін», деді депутат.

Кәсіби дарынның жаңа талаптары

«Клиентке бағдарланған сервистік мемлекеттік қызмет: диалог, кәсібилік, ашықтық» атты арнайы панельдік сессиясын Мемлекеттік қызмет істері агенттігі ұйымдастырып, оны агенттік төрағасы Дархан Жазықбай жүргізді.

Сессия жұмысына Парламент депутаты Қызылорда облысының әкімі Нұрлыбек Нәлібаев, Президент жанындағы Мемлекеттік басқару академиясының ректоры Азамат Жолманов, сондай-ақ орталық мемлекеттік органдардың өкілдері, ауыл және аудан өкімдері, өкімдік қызметкерлері, азаматтық қоғам өкілдері мен жергілікті басқару саласының сарапшылары қатысты.

Агенттік төрағасы Д.Жазықбай Мемлекет басшысының бастамасымен ауыл өкімдерін тікелей сайлауды енгізілуі азаматтардың ел дамуына ықпал ететін маңызды шешімдер қабылдауға атсалысу мүмкіндігін арттырғанын атап өтті.

Айта кету керек, елімізде 2021 жылы алғаш рет ауыл өкімдерін тікелей сайлау науқаны өткізілді. Ал 2023 жылдан бері аудан және облыстық маңызы бар қала өкімдерін қанатқатқы рәжімде сайлау жүргізіліп, биылдан бастап бұл тәжірибе бүкіл республика бойынша кеңінен енгізілді.

Осы орайда оларға қойылатын талаптар да өзгереді. Қызметке қабылдау, оны өткеру және тоқтату тәртібі жаңа мазмұнмен толықтырылады. Сайланған өкімдер енді өз өкілеттілігі кезеңінде сайлауалды бағдарламаларында көрсетілген мақсаттар мен міндеттердің орындалуы бойынша тікелей халық алдында жауапты болады.

Панелдік сессия аясында жергілікті басқарудың тиімділігі, жаңа қадрылық саясат, мемлекеттік аппараттың сервистік және клиентке бағдарланған жаңа үлгісіне қатысты мәселелер жан-жақты талқыланды.

Іс-шараға қатысушылар өздерін қызықтырған түйткілді сұрақтарын ортаға салып, пікір алмасты.

Гүлнар ЖОЛЖАН,
Жасұлан СЕЙІЛХАН,
«Egemen Qazaqstan».

6 ЖЕЛТОҚСАН - ПРОКУРАТУРА КҮНІ

ПРОКУРАТУРА - ЗАҢ МЕН ҚОҒАМ КҮЗЕТІНДЕ

Аяқталып келе жатқан жыл қадағалау органының ұжымы үшін құқықтық тәртіпті нығайтуға, азаматтардың құқықтарын қорғауға және құқық бұзушылықтарға тезбеушілікті қалыптастыруға бағытталған «Заң және тәртіп» мемлекеттік идеологиясының маңызды нәтижелері мен белсенді іске асырылу кезеңі болды.

Есепті кезеңде азаматтардың әлеуметтік, еңбек және конституциялық құқықтарын қорғау тиісті түрде қамтамасыз етілді, бюджет қаражатын пайдалану кезінде бұзушылықтардың жолын кесті, қызметкерлерге төлемдер қалпына келтірілді, мемлекеттік мекемелер қызметінде заңдылықты нығайту жөнінде шаралар қабылданды. Миллиондаған доллар шығын қайтарылды, ал кінәлі адамдар жауапқа тартылды. Сондай-ақ бизнесті қорғау саласында заңсыз шешімдер жойылды, кәсіпкерлер үшін су тарифі төмендетілді, инвестициялық жобаларды іске асыру үшін жағдайлар қамтамасыз етілді, бұл адал кәсіпкерлікті дамытуға және экономикалық тұрақтылықты нығайтуға ықпал етті.

Қылмыстың алдын алуға да ерекше назар аударылды. «Заң және тәртіп» идеологиясы аясында құқық бұзушылықтардың алдын алу бойынша жұмыстар күшейтілді: түсіндіру акциялары, халықпен және жастармен кездесулер өткізілді, құқықтық насихат кеңейтілді.

Прокуратураның бастамасы бойынша ЖАО алдында осал елді мекен-

6 желтоқсанда Қазақстан Республикасында Прокуратура күні мерекеленеді. Прокуратура қызметкерлері - азаматтардың құқықтарын, қоғам мен мемлекет мүдделерін қорғаудың алдыңғы қатарында тұрады. Бұл күні күн сайын қадағалаудағы аумақта заңның үстемдігін, тұрақтылығы мен қауіпсіздігін қамтамасыз ететін аудандық прокуратурасының қызметкерлеріне ерекше алғыс білдіріміз келеді.

дерде бейнекамералар орнатылды, бұл қоғамдық қауіпсіздік деңгейін арттыруға мүмкіндік берді. Полиция, әкімдіктер мен қызметтердің өзара іс-қимылы үйлестірілді, соның арқасында жедел

әркет ету қамтамасыз етілді және криминалға жағдайды бақылау күшейтілді.

Сотқа дейінгі тергеудің заңдылығы қатаң бақыланады. Процесске қатысу-

шылардың құқықтарын бұзуға жол берілмеді, соның нәтижесінде 5 жасырын қылмыс анықталды, 2 заңсыз басталған тергеу тоқтатылды.

Прокурорлардың принципі ұстанымы қылмыстық істерді сапалы тергеуге және сот шешімдерінің уақтылы орындалуына ықпал етті. Жазалардың орындалуына, алименттерді өндіріп алуға және сот актілерінің орындалуына белсенді қадағалау жүргізілуде.

Сот шешімдері мен борыштық міндеттемелерді орындаудан жалтарғаны үшін 6 борышкер әкімшілік, 1 борышкер қылмыстық жауапкершілікке тартылды. Мемлекет пен азаматтардың пайдасына қомақты сома өндірілді.

Прокуратура қызметкерлерінің жұмысының алдыңғы жағы өте үлкен, ал істің өзі орасан зор еңбекті, үлкен кәсібилік пен жанқиярлықты талап етеді. Біздің басты міндетіміз - ауданның әрбір тұрғыны үшін заңдылықтың кепілі болу, осыған байланысты біз қолдан келгенін бәрін жасаймыз.

Кәсіби мереке қарсаңында аудандық прокуратура қызметкерлеріне өз қызметіндегі адалдығы, қағидаттылығы және жоғары жауапкершілігі үшін, ал біздің прокуратура саласының ардагерлеріне - прокуратураның кәсіби мектебінің қалыптасуына қосқан үлесі үшін шынайы алғысымды білдіргім келеді.

Ғани ЖАЛБИ,
аудан прокуроры,
аға әділет кеңесшісі.

ТІКЕЛЕЙ БАЙЛАНЫС

БАСТЫ МАҚСАТ -
САПАЛЫ МЕДИЦИНАЛЫҚ
ҚЫЗМЕТ КӨРСЕТУ

28 қараша күні Мағжан Жұмабаев ауданы аудандық ауруханасының директоры Жұлбану Сағымдықова Instagram, TikTok және Facebook әлеуметтік желілеріндегі «Тікелей байланыс» атты тікелей эфирге қатысып, аудандық ауруханада медициналық қызметкердің сапасы мен қолжетімділігін қамтамасыз ету туралы баяндама жасады.

Өз сөзінде Жұлбану Төлегенқызы соңғы жылдары денсаулық сақтау саласында жүргізіліп жатқан істерді тілге тиек етіп, алдағы жоспарлармен ой бөлісті.

Құрметті аудан тұрғындары! Бүгінгі кездесу халықпен ашық диалог жүргізу және ауданның денсаулық сақтау жүйесін дамытудың негізгі мәселелерін талқылау үшін маңызды алаң болып табылады. Біздің жалпы басымдығымыз - әрбір тұрғын үшін медициналық көмектің сапасы мен қолжетімділігін қамтамасыз ету, сондай-ақ ашықтық, жеделдік және жауапкершілік арқылы аудандық аурухананың жұмысына сенімділікті нығайту.

Бүгінгі күні ауданда ауысымына 250 адам қабылдайтын емхана мен 80 төсектік аудандық аурухана бар, сондай-ақ 4 дәрігерлік амбулатория, 2 фельдшерлік-акушерлік пункт (ФАП) және 44 медициналық пункт жұмыс істейді.

Тұрғындарға медициналық көмекті 352 маман, оның ішінде 42 дәрігер, 190 орта буын қызметкері және 120 кіші медицина қызметкері көрсетеді.

Есепті кезеңде тіркелген 25 мың тұрғынның 18 мыңы емханаға жүгінді. Бұл жақсы көрсеткіш және халықтың медициналық қызметке деген сенімнің дәлелі.

Біз емханаға үнемі бару, профилактикалық тексерулер және дәрігерге уақтылы бару - денсаулықты сақтаудың және ауыр асқынударды болдырмаудың ең оңай жолы екенін атап өтеміз.

Алдын алу туралы айтатын болсақ, скринингтік тексерулердің нәтижелерін атап өту маңызды.

Быыл 14 203 адам профилактикалық скринингтен өтті, оның барысында артериялық гипертензия, қант диабеті, глаукома және онкологиялық аурулармен ауыратын 605 пациент анықталды.

Бұл сандар тұрақты тексерулердің қаншалықты маңызды екенін көрсетеді. Скринингтер емдеу тиімді және жақсы нәтиже берген кезде ауруларды ерте анықтауға мүмкіндік береді.

Онкоскринингтен қазіргі уақытта МӘМС жүйесіндегі мәртебесіне қарамастан барлық азаматтар ете алады.

Сонымен қатар, сақтандырудың болуын уақтылы қамтамасыз ету маңызды болып қала береді.

Сақтандыру мәртебесінің болуы медициналық көмектің кеңейтілген көлемін алуға, сондай-ақ қажетті қосымша тексеруден және кейінгі емдеуден өтуге мүмкіндік береді.

Сондай-ақ, аудан тұрғындары мемлекеттік қызметтерді пайдалана алады, бұл медициналық көмекке жүгінудің кезінде ыңғайлылықты айтарлықтай арттырады.

Бүгінгі таңда барлығы 76 214 қызмет көрсетілді, олардың көпшілігі электрондық форматта ұсынылған.

Негізгі танымал қызметтер: дәрігерге жазылу, емханаға тіркелу, еңбекке жарамсыздық парақтарын, анықтамалар мен жолдамаларды ресімдеу.

Пациенттерге ыңғайлы болу үшін емханада бекітілген қызметкермен өзіне-өзі қызмет көрсету бұрышы ұйымдастырылған, ол кеңес береді және электрондық сервистерді пайдалануға көмектеседі.

Өз сөзімде мен аудандық аурухана жұмысының негізгі нәтижелерімен, соның ішінде медициналық қызметтердің қолжетімділігі, алдын алу және скринингтік тексерулер, сондай-ақ болашақта арналған жоспарлармен бөлістім. Біз үшін ең бастысы - мұнымен тоқтап қалмау, медициналық қызмет көрсету сапасын одан әрі арттыру, - деді аудандық аурухананың директоры.

Баяндама аяқталған соң, «Мағжан Жұлдызы» мен «Вести» газеттерінің оқырмандары, Instagram, TikTok және Facebook әлеуметтік желілері арқылы тікелей эфирге қатысып отырған мағжандықтар Жұлбану Сағымдықоваға аталған тақырып бойынша сұрақтарын қойып, нақты жауаптар алды.

ТІКЕЛЕЙ БАЙЛАНЫС

Бүгінгі таңда еңбек нарығы бұрын-соңды болмаған қарқында өзгеріп жатыр, ал Қазақстандағы әкімшілік мемлекеттік қызмет тұрақтылық пен тартымдылыққа ие кәсіби бағыт ретінде ерекшеленеді. Қатаң талаптар мен жоғары жауапкершілікке қарамастан, бос лауазымдарға конкурс өсіп келеді. Статистика бұл пікірді растайды: мысалы, Солтүстік Қазақстан облысында соңғы үш жылда мемлекеттік қызметке орташа GPA 3,33 көрсеткіші бар 21 университет түлектері конкурстан тыс тағайындалды. Бұл тек сандар емес - мемлекеттік қызмет жастар үшін саналы және сұранысқа ие таңдау болып отырғанының дәлелі.

ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ӘКІМШІЛІК
МЕМЛЕКЕТТІК ҚЫЗМЕТ:
НЕГЕ БҰЛ БАҒЫТҚА
КӨП АДАМ ҚЫЗЫҒУДА

Тұрақтылық - бағаланатын қасиет. Өзгерістер дәуірінде мемлекеттік қызмет сирек кездесетін нәрсені ұсынады: болашаққа сенімділік. Мұнда әлеуметтік жеңілдіктер, еңбек демалысы, медициналық қамтамасыз ету және еңбек құқықтарының сақталуы кепілдендірілген. Көптеген адамдар үшін бұл жай ғана жайлылық емес, отбасы мен карьералық жоспарларды құруға мүмкіндік беретін негізгі фактор.

Карьералық өсу - өзіңнен тәуелді. Мемлекеттік қызметтің бір артықшылығы - айқын ілгерілеу жүйесі. Жұмыстың нәтижесі, біліктілік пен бастамашылық шынымен маңызды. Анық ережелер, конкурстар, кадрлық резерв - бұл мамандардың адал әрі ашық түрде карьерасын қалыптастыруға мүмкіндік береді.

Мысалы, Солтүстік Қазақстан облысының аймақтық кадрлық резервінде қазіргі кезде 20 адам бар. Олардың 8-і жоғары лауазымдарға тағайындалған, 11 адам тағайындауларын күтуде. Бұл дайын кадрлық базаның динамикасын және мамандарды ілгерілету механизмінің нақты жұмысын көрсетеді.

Үздіксіз даму және жаңа білім. Қазіргі мемлекеттік қызмет - бұл үздіксіз оқыту ортасы. Қызметкерлер курстардан өтеді. Мемлекеттік басқару академиясында оқиды, тренингтер мен тағылымдамаларға қатысады. Сонымен қатар, басқарушылық кадрлық лифт дамуда. Мысалы, Солтүстік Қазақстан облысында мемлекеттік қызметшілер мектебі бағдарламасына 14 студент қатысып отыр, ал келесі оқу жылына 17 студент және колледж түлектері өтініш берген. Бұл әкімшілік қызметтің жас көшбасшылар үшін тартымдылығын дәлелдейді.

Мағынасы бар жұмыс. Аз кәсіп адамның өміріне, аудан мен қалалардың дамуына нақты әсер ететіндігі мүмкіндік береді. Мемлекеттік қызметшілердің шешімдері қоғамға тікелей ықпал етеді. Бұл жауапкершілік, бірақ сонымен бірге күшті мотивация. Көптеген адамдар осы жолды таңдайды, өйткені олар қоғамға пайда әкелісі келеді, өз еңбегінің нақты нәтижесін көргісі келеді және елдің дамуына қатысысқы келеді.

Ашықтық пен сенім - жұмыс стандарттары. Мемлекеттік қызмет дамып келеді: цифрландыру, ашық процедуралар,

ақпаратқа қолжетімділік. Жұмыс азаматтар үшін түсінікті болып, жауапкершілік жоғарылайды. Бұл өзгерістер жаңа мәдениетті қалыптастырады - қоғамға қызмет ету, адалдық, этика, адамдарға құрмет. Бұл құндылықтарды бөлісетіндерді тартады.

Қазіргі жағдайлар мен икемді шешімдер. Технологияларды енгізу бюрократиядан құтылып, процестерді жылдамдатуға мүмкіндік береді. Электрондық жүйелер, аналитикалық құралдар, онлайн-сервистер күнделікті жұмыстың бөлігіне айналады. Мемлекеттік қызмет қазір қағазбастылықпен теңестірілмейді - бұл заманауи, технологиялық бағыт, онда аналитикалық ойлау мен шешім қабылдау қабілеті сұранысқа ие.

Неге дәл қазір? Өйткені мемлекеттік қызмет елмен бірге өзгереді. Ол ашық, білікті, заманауи болып отыр. Бұл жүйеде нәтиже, реформалар, Қазақстанның болашағы үшін жауапты адамдар қажет. Сандар да бұл пікірді растайды. СҚО-да соңғы жылдары жас мамандардың қызығушылығы тұрақты.

Аудандар бойынша бөлініс: Тимирязев - 4, Аққайың - 3, Жамбыл - 2, Мағжан Жұмабаев - 3, Шал ақын - 1, Айыртау - 1, Мамлют - 1, Ғабит Мүсірепов аудандары - 1, Қызылжар - 1. Тағайындаулар аудандық СЗББ, инспекциялар мен басқармаларда да жүргізілуде.

Бұл - мемлекеттік қызмет тек тұрақты карьера ғана емес, сонымен қатар даму, мүмкіндіктер және аймақ пен елдің болашағына нақты үлес қосу алаңы екенін көрсететін нағыз мысал.

Еліміздің дамуына үлес қосып, қоғам игілігі үшін еңбек етуді мақсат етсеңіз, мемлекеттік қызмет - Сіз үшін ашық алаң. Бүгінгі өзгерістер мен жаңыруға бағытталған кезеңде жауапкершілікті сезінетін, бастама көтере алатын, ел болашағына немқұрайлы қарамайтын азаматтар қажет.

Ел үшін. Ертең үшін. Өз болашағыңыз үшін. Мемлекеттік қызмет жолын таңдаңыз.

Жанар ЕСКЕНДІРОВА,
ҚР Мемлекеттік қызмет істері
агенттігінің Солтүстік Қазақстан
облысы бойынша департаментінің
бас маманы.

ҚАЗАҚ КҮРЕСІ

ОБЛЫС ЧЕМПИОНАТЫНДАҒЫ ЖІТЕРЛІ ЖЕҢІС

28-30 қараша күндері Шал ақын ауданының Сергеевка қаласында 2009-2010 жылы туған жасөспірімдер арасында қазақ күресі бойынша облыс чемпионаты болып өтті. Осы жарыста аудан намысын қазақ күресі бойынша жаттықтырушы-оқытушы Амангелді Тәкірұлының шәкірттері абырғайып қарған. Жетерлі жеңістермен үйге ерлерді.

Атап өтсек, 50 кг салмақта Сәрсенбай Айдын қола жүлдеге ие болса, осы салмақта Әміржан Даниял Петропавл қаласының Тайынша, Ақжар аудандарының балуандарын айқын басымдықпен жеңіп, жеңімпаз атанды.

65 кг салмақта Темірғалиев Рахим Тимирязев және Ақжар аудандарының балуандарынан басым түсіп, алтын медальды иеленді.

70 кг салмақта Нұрболұлы Мұстафа өз салмағында Петропавл қаласы, Ақбайың және Есіл аудандарының балуандарын таза жеңіп, жарыс жеңімпазы атанды.

Қазақ күресінің балуандарын тамаша жетістіктерімен құттықтап, алдағы уақытта тек қана толағай табыс тілейміз.

Ермек ИСМАҒҮЛОВ,
БЖСМ басшысы.

ҮСТЕЛ ТЕННИСІ

ҰЛЫ ОТАН СОҒЫСЫНДАҒЫ ЖЕҢІСТІҢ 80-ЖЫЛДЫҒЫНА АРНАЛҒАН ТУРНИР

29 қараша күні Қарақоға ауылындағы мәдениет үйінің спорт залында Ұлы Отан соғысындағы Жеңістің 80-жылдығына арнап жастар мен ересектер арасында үстел теннисінен турнир өтті. Жарыста спортшылар командалық, ерлер, ерлер мен әйелдер арасында жеке біріншілікке сайысқа түсті. Турнирге ауданның Булаев қаласы мен аудандық округтерінің, Қызылжар ауданы Соколовка ауылының командалары, сондай-ақ РР Оиды облысының спортшыларын қайысып, барлығы 10 команда бақ сынасты.

Тартысты әрі қызықты өткен жарыста шын мықтылар айқасып, нәтижесінде жеңімпаздар мен жүлдегерлер анықталды.

Командалық есеп

1 орын - Соколовка ауылының командасы (В. Серебренникова, А.В. Козлов, Я. Семенова)

2 орын - Қарақоға аудандық округінің құрама командасы (А. Мацаков, К. Хасенов, Ж. Әубәкірова)

3 орын - Қарақоға аудандық округінің «Спарта» командасы (А. Голеньков, С. Қожахметов, У. Коршунова)

3 орын - «Булаево-1» командасы (В. Славный, И. Лелюх, И. Николаенко)

Ерлер арасындағы жеке біріншілік

1 орын - А. Голеньков (Москаленки ауылы, РР)

2 орын - А. Козлов (Қызылжар ауданы, Соколовка ауылы)

3 орын - К. Хасенов (Қарақоға ауылы)

3 орын - А. Мацаков (Қарақоға ауылы)

Әйелдер арасындағы жеке біріншілік

1 орын - В. Серебренникова (Соколовка ауылы)

2 орын - Я. Семенова (Соколовка ауылы)

3 орын - Ж. Әубәкірова (Қарақоға ауылы)

3 орын - И. Николаенко (Қарақоға ауылы)

Ұйымдастырушылар турнир демеушілері «Теміров» ШҚ басшысы С.А. Теміровке, «Поназдырев» ШҚ басшысы А. Поназдыревке, жеке кәсіпкер Е.П. Обуховаға қатысқан спортшыларды қолдағаны және сыйлықтар жасағаны үшін үлкен алғыстарын білдіреді.

Самат ҚОЖАХМЕТОВ,
турнир ұйымдастырушысы.

БУЛАЕВ ҚАЛАСЫНЫҢ ҰЙЫМДАРЫ, КӘСІПОРЫНДАРЫ МЕН МЕКЕМЕЛЕРІ ҚЫЗМЕТКЕРЛЕРІНІҢ АРАСЫНДАҒЫ СПАРТАКИАДА

28 қараша күні Булаев қаласының ұйымдары, кәсіпорындары мен мекемелері қызметкерлерінің арасында өтетін жыл сайынығы дәстүрлі спартакиада жалаасуда.

Батыр Баянатындағы дене шынықтыру-сауықтыру кешенінде және Батыр Баян атындағы мектеп-гимназиясының спорт залында бағдарламаның үшінші түрі - футбол бойынша жарыс өтті.

Жарысқа 11 команда қатысып, спорт ардагері Николай Васильевич Морозов қатысушыларға ақ жол тілеп, өз құттықтауын жолдады.

Тартысты әрі қызықты өткен жарыс қорытындысы бойынша тұрғын үй-коммуналдық шаруашылығы, жолдаушылар келігі және автомобиль жолдары бөлімі мен құрылыс, сәулет және қала құрылысы бөлімінің бірлескен командасы алтын медальды жеңіп алды. Ал ҚР ҰҚК Шекара қызметі департаментінің (Булаев қ.) футболшылары күміс медальды иеленсе, дене шынықтыру және спорт бөлімінің ұжымы қола медаль иегері атанды.

Жеңімпаздар мен жүлдегерлер дипломдармен және медальдармен марапатталды.

Спартакиаданың келесі түрі - үстел теннисі бойынша жарыс жұма күні №2 Булаев орта мектебінің спорт залында өтетін болады.

Қанат МҰСАТАЕВ,
дене шынықтыру және спорт
бөлімінің басшысы.

ФУТЗАЛ БОЙЫНША ЖАРЫС

АКЦИЯ

«ГЕНДЕРЛІК ЗОРЛЫҚ-ЗОМБЫЛЫҚҚА ҚАРСЫ БЕЛСЕНДІ ІС-ҚИМЫЛДЫҢ 16 КҮНІ»

Мағжан Жұмабаев ауданының аумағында әйелдерге қатысты тұрмыстық зорлық-зомбылықтың алдын алуға және жолын кесуге, ана мен баланы қорғауға, отбасының қоғамдағы ролін нығайтуға бағытталған шаралар туралы халықтың қалың жігін таныстыру мақсатында 2025 жылдың 25 қарашасы мен 10 желтоқсаны аралығында «Гендерлік зорлық-зомбылыққа қарсы белсенді іс-қимылдың 16 күні» акциясы өтуде.

Осы акция шеңберінде полиция қызметкерлері мүдделі мемлекеттік органдардың, үкіметтік емес ұйымдардың, қоғамдастық пен бұқаралық ақпарат құралдарының өкілдерімен бірлесіп қолданыстағы заңнаманы түсіндіру бойынша халық арасында кең ауқымды іс-шаралар өткізуде, сондай-ақ тұрғылықты жері бойынша тұрмыста құқық бұзушылықтар жасауға бейім адамдар, сондай-ақ қолайсыз отбасылар тексеріледі. Оларға қатысты қорғау ұйғарымдары шығарылған не мінез-құлыққа ерекше талантар белгіленген адамдардың белгіленген

шектеулерді сақтауына ерекше назар аударылады.

Егер Сіз және Сіздің жақындарыңыз тұрмыстық зорлық-зомбылыққа тап болса, 8-715-31-2-18-08 немесе «102» телефоны бойынша Мағжан Жұмабаев ауданының полиция бөліміне және «111» республикалық жедел желісіне көмекке жүгіңіз болар.

Римма ЛОБКОВСКАЯ,
Мағжан Жұмабаев аудандық полиция бөлімінің отбасылық-тұрмыстық зорлық-зомбылыққа қарсы күрес тобының аға инспекторы, полиция майоры.

МАМАН КЕҢЕСІ

Дифтерия балаларда ғана емес, ересектерде де кездеседі.

Дифтерия себептері

Ауру коринебактерия қоздырғышы. Дифтерия - ауа, тұрмыстық заттар, тамақ арқылы жұғады. Дифтерия бактериялары күн сәулесінің, жоғары температураның және дезинфекциялық заттардың әсерінен өледі.

Ағзаға енгеннен кейін қоздырғыш жергілікті қабынуды тудырады және жүрекке, бүйрекке, жүйке жүйесіне және бүйрек үсті бездеріне жағымсыз әсер ететін токсинді шығарады.

Дифтерия белгілері

Дифтерияда патологиялық процесс жұтқыншақтың, ауыз-жұтқыншақтың және көмейдің шырышты қабаттарында локализациялануы мүмкін. Фибринозды түйіншіктер пайда болады (серпінді, астыңғы бетіне тығыз жабысады, суда ерімейді, алып қиын, алып тастағаннан кейін қан кетеді).

Дифтерияның дәрежесі мен формасына байланысты клиникалық көріністер өзгереді.

Жеңіл жағдайларда мыналарды байқауға болады:

• 2 күнге дейін созылатын дене температурасының шамалы көтерілуі;

• тамақ ауруы;

• жалпы әлсіздік, бас ауруы;

• аздап көкшіл реңкпен миндаландырылған ісінуі және қызаруы (оларда ақ-сұр фибринді түйіншіктердің дақтары байқалады, мүмкін іріңді);

• жақ асты лимфа түйіндері ұлғайған.

Орташа жағдайларда мыналар байқалуы мүмкін:

• 2-3 күнге созылатын жоғары қызба;

Коринебактерия токсигенді бактериялар тудыратын жіті жұқпалы ауру. Тыныс алу жеткіліксіздігінің дамуына және токсиннің әсерінен жүрек, жүйке жүйесі, бүйрек, бүйрек үсті бездерінің өзгеруіне байланысты қауіпті ауру. Ол өлімге әкелуі де мүмкін.

ДИФТЕРИЯ

• жұлдырудың орташа ауырлығы (зақымданған аймаққа пропорционалды емес);

• шырышты қабықтың цианозды қызаруы, ауыз-жұтқыншаққа дейін созылады;

• бадамша бездеріндегі немесе оларды толығымен жабатын, бадамша бездерінен тыс орналасқан фибринді тақта;

• бадамша бездер мен ауыз-жұтқыншақ шырышты қабығының қатты ісінуі;

• жақ асты және мойын аймағының лимфа түйіндерінің ұлғаюы;

• жалпы әлсіздік, әлсіздік, төбеттің төмендеуі;

• қусу, тері жамылғысының бозаруы, жүрек соғысының жиілеуі.

Тыныс алу жеткіліксіздігінің дамуымен жүрек соғысы жиілейді, аритмия пайда болады, сана бұзылады, құрысулар дамуы мүмкін.

Мұрынның шырышты қабаты зақымдалған кезде келесі белгілер пайда болуы мүмкін:

• Мұрынмен тыныс алудың бұзылуы;

• Дауысты өзгерту;

• Мұрын жолдарынан іріңді-серафрагматикалық экссудаттың бөлінуі;

• құлаққа тарайтын ауырынуы;

• Жұтқыншақтың шырышты қабатында сызықты тақта;

• Мойынның артқы лимфа түйіндерінің ұлғаюы;

• Интоксикация белгілері.

Дифтерия кезде, құлақта, теріде, сыртқы жыныс мүшелерінде, өңештің шырышты қабатында, асқазанда дамуы мүмкін.

Дифтерияға тән асқынудармен (көбінесе вакцинацияланбаған науқастарда дамитын) аурудың токсикалық түрі дамуы мүмкін.

Диетаны ұстану ұсынылады:

• Жеңіл сипімді, езілген тағамдарды жеу;

• Тітірендіретін тағамдардан аулақ болыңыз: майлы, тұзды, қышқыл, ащы және суық;

• Сұйықтықты көп ішіңіз.

Детоксикация үшін дифтерияға қарсы сарысу енгізіледі.

Дозасы, мөлшері және енгізу жолы клиникалық жағдайға байланысты жеке есептеледі. Сарысуды енгізген алдында дәріге тәзбеушілікті анықтау үшін тері ішлік сынақ жүргізіледі.

Сарысу ауруының 7-ші күнінен кейін интоксикация белгілерінсіз және бадамша бездерінде түйіншіктерсіз балаларға енгізілмейді.

Антибактериалды терапия бактериологиялық зерттеулердің нәтижелері бойынша жүргізіледі. Нәтижелер қол жетімді болғанға дейін бактерияға қарсы агенттер эмпирикалық түрде тағайындалады. Микробқа қарсы терапияның ұзақтығы 10-14 күн.

Фармакотерапия сонымен қатар келесі препараттарды қолдануды қамтиды:

• жергілікті антисептиктер (жергілікті қабынуды және ауыр-сынды азайтады);

• глюкокортикоидтар (тіндердің ісінуін азайтады, десен-сипилизатор ретінде және асқынудардың алдын алу үшін қолданылады);

• қан алмастырғыштар және тұзды ерітінділер (интоксикация белгілерін азайтады, қанның су-электролиттік құрамын қалпына келтіреді).

Аурудың ағымына және асқынудардың болуына байланысты терапия басқа клиникалық ұсыныстарға сәйкес жүзеге асырылады.

Дифтерия профилактикасы:

• Дифтериямен ауыратын адамдармен қарым-қатынастан аулақ болу;

• Науқастарға арналған карантиндік шараларды сақтау;

• Жеке бас гигиенасын сақтау;

• Инфекция ошағында эпидемияға қарсы шараларды жүргізу (науқаспен байланыста болған заттарды дезинфекциялау);

• вакцинация күнтізбесі бойынша дифтерияға қарсы профилактикалық егулер жүргізу.

Вакцинация аурудың дамуын болдырмайды, бірақ дер кезінде нақты көмек көрсетілмесе, өлімге әкелетін көптеген мүшелер жеткіліксіздігінің дамуымен аурудың уытты түрінің дамуына жол бермейді.

БИОЛОГИЯЛЫҚ БЕЛСЕНДІ ҚОСПА

Соңғы жылдары диеталық қоспаларды қабылдау адамдар арасында өте танымал болды. Көптеген адамдар оларды салмақ жоғалту, қуат алу, шаш пен терінің күйін жақсарту, иммундық жүйені нығайту, витаминдердің жетіспеушілігін толтыру және т.б. үмітпен қабылдайды. Көптеген адамдар диеталық қоспаларды дәрі-дәрмектермен теңестіреді, бірақ олай емес.

Сонымен, диеталық қоспалар дегеніміз не және заманауи дәрігерлер оларға қалай қарайды? Мұны анықтауға тырысайық.

ББҚ дегеніміз не?

Биологиялық белсенді қоспалар (одан әрі - ББҚ) бұл тағамдық талшықтар, аминқышқылдары, витаминдер, микроэлементтер және басқалар сияқты организм үшін өтпелі пайдалы заттардың қосымша көзі бола алатын биологиялық белсенді тағамдық қоспалар.

Диеталық қоспаларды өндірудің қатаң стандарттары жоқ. Сапа бақылау олардың азық-түлік өнімдері ретіндегі қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін жүргізіледі.

ББҚ қандай болады?

Биологиялық белсенді тағамдық қоспалар ретінде келесі заттарды қолдануға болады:

• Өсімдік немесе жануар текті табиғи заттар (мысалы, гинго, спирулина, эхинацея, көкжидек, лецитин, лютеин, коллаген және т.б.);

• Пробиотиктер - қалыпты ішек микрофлорасының өкілдерін қамтитын тағамдық қоспалар (өдетте бұл тірі микроорганизмдер лактобактериялар мен бифидобактериялар);

• Пребиотиктер - қалыпты ішек флорасының өсуі мен биологиялық белсенділігін ынталандыратын заттар (көбінесе бұл адам ағзасында қорытылмайтын, бірақ ішек микроорганизмдеріне тағам болып табыла-

тын тағамдық талшықтар);

• Амин қышқылдары - органикалық қосылыстар, олардан организмге қажетті белоктар синтезделеді;

• Витаминдер мен минералдар - әртүрлі биохимиялық ферменттердің (организмдегі маңызды биохимиялық реакцияларға қатысатын ақуыздық қосылыстар) құрылысына қажетті микроэлементтер;

• Әртүрлі заттармен толықтырылған (адап-тогендер, иммуномодуляторлар, ферменттер, алмастырылмайтын май қышқылдары және т.б.).

ББҚ-дың дәрі-дәрмектерден айырмашылығы неде?

1. ББҚ - дәрі емес. Бұл ақпарат қаптамада болуы керек. Дәрі-дәрмекке арналған нұсқаулыққа әрқашан оның халықаралық атауы көрсетіледі және сіз дәрі-дәрмекті Қазақстанда қолдануға рұқсат етілген білу үшін Дәрілік заттардың мемлекеттік тізілімін тексере аласыз.

2. Диеталық қоспалар тиімділігі мен қауіпсіздігін дәлелдеу үшін клиникалық сынақтарды қажет етпейді. Керісінше, дәрі-дәрмектер осы мақсат үшін клиникалық сынақтардан өтуі керек.

3. Дәрілік заттардың барлық жанама әсерлері жазылған және нұсқаулықта көрсетілген, бұл тағамдық қоспаларда болмауы мүмкін. Диеталық қоспалардың құрамында ағзаға

күштеген әсерлер тудыруы мүмкін композицияда көрсетілмеген қоспалар болуы мүмкін.

Бұл, мысалы, АЛТ және АСТ сияқты бауыр ферменттерінің жоғарылауына әкелетін тағамдық қоспаның құрамдас бөліктерінің бауырға уытты әсері болуы мүмкін. Сонымен қатар, тағамдық қоспаның негізгі немесе қосалқы ингредиенттеріне аллергиялық реакция дамуы мүмкін.

Сонымен қатар, диеталық қоспаларды қабылдау олардың құрамындағы дәрі-дәрмектер мен микроэлементтердің артық болуына әкелуі мүмкін, әсіресе олар денеде жиналса.

Әсіресе майда еритін А, Е, Д витаминдері осындай қасиетке ие.

Мысалы, А дәруменінің артық дозалары интракраниальды қысымның жоғарылауын, бас ауруын, көру нервін ісінуін және көру қабілетінің бұзылуын тудырады.

Е витаминінің шамадан тыс жиналуы бас ауруы, бас айналу, қан ұйғыштарының пайда болу үрдісі, диарея және жалпы әлсіздік тудыруы мүмкін. Мұндай белгілердің тізімі шексіз.

Көптеген диеталық қоспалар олардың құрамында тіркелген дәрілерге ұқсауы мүмкін. Кейбіреулерінде дәрі-дәрмектен көшене немесе дәрілік заттардың құрамында кездесетін шөл ингредиенттері бар. Дегенмен, бұл олардың ауыр ауруларды емдей алатынын білдірмейді. Көбінесе диеталық

қоспаларды жарнамалау және олардың оңай қол жетімділігі көптеген адамдарды адастырып, әртүрлі белгілерге арналған қоспаларды дербес қабылдауға әкеледі.

Бірақ тек дәрігер симптомдарды дұрыс бағалай алатынын, диагноз қойып, тиімді емдеуді тағайындай алатынын ұмытпаңыз.

Сонымен қатар, құзыретті дәрігер клиникалық сынақтардан өткен, қолдануға рұқсат етілген және әрбір нақты жағдай үшін дәлелді тиімділігі бар дәрі-дәрмектермен емдеуді тағайындайды. Басқаша айтқанда, олар дәлелді медицина принциптерін ұстанады.

ББҚ - расталған клиникалық зерттеу нәтижелеріне негізделген дәлелді медицина принциптеріне сәйкес келмейтін өнімдер болып саналады. Олар ауруларды емдеуге арналған қазіргі клиникалық нұсқауларға кірмейді.

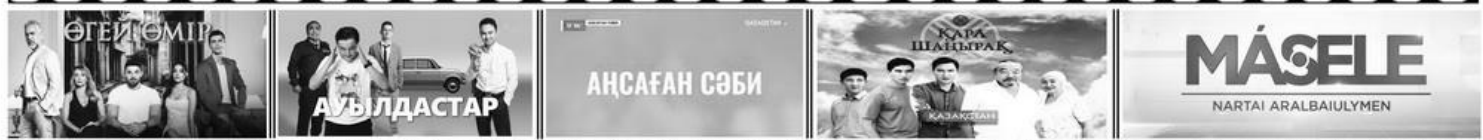
Арайлым ШҰҢҒЫЛШИНА,

Мағжан Жұмабаев ауданы

санитариялық-эпидемиологиялық

бақылау басқармасының

бас маманы.

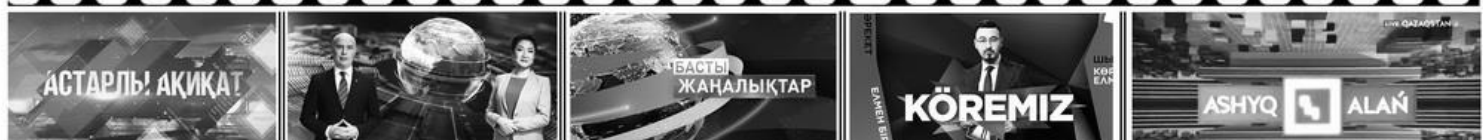

Дүйсенбі, 8 желтоқсан	Сейсенбі, 9 желтоқсан	Сәрсенбі, 10 желтоқсан	Бейсенбі, 11 желтоқсан	Жұма, 12 желтоқсан	Сенбі, 13 желтоқсан	Жексенбі, 14 желтоқсан
QAZAQSTAN	QAZAQSTAN	QAZAQSTAN	QAZAQSTAN	QAZAQSTAN	QAZAQSTAN	QAZAQSTAN
05.30 ӘНУРАН. 05.35 «КӨҢІЛ ТОЛҚЫНЫ». 06.10 «АУЫЛ МҮҒАЛІМІ». 07.00 «ТАՆШОЛРАՆ». 09.00 Т/Х «КЫЗ ТАҒДЫРЫ». 10.00, 13.00, 17.00, 20.00, 01.45 АҚПАРАТ. 10.10, 18.00 Т/Х «БІР СЕН ҮШІН». 12.10 «КЫЗЫҚ ЕКЕН...». 13.10 Т/Х «СЕЗІМ ТОЛҚЫНЫ». 14.10, 03.00 «АПТА». 15.00 «ӘНДЕР МЕН ЖЫЛДАР». 16.00, 00.10 Т/Х «ЖАЛҒАН ӨМІР». 17.20, 01.00 ҚАЗІР АЙТАЙЫҚ. 20.30 Т/Х «ЖҮРЕКТЕГІ МҮЗ». 21.25 Т/Х «ЛӘЙЛӘ». 22.20, 02.15 АШЫҚ АЛАҢ. 23.10 «1001 ТҮН». 03.50 АУЫЛДАСТАР.	05.30 ӘНУРАН. 05.35, 10.00, 13.00, 17.00, 20.00, 03.00 АҚПАРАТ. 06.10 Т/Х «АУЫЛ МҮҒАЛІМІ». 07.00 «ТАՆШОЛРАՆ». 09.00 Т/Х «КЫЗ ТАҒДЫРЫ». 10.10, 18.00 Т/Х «БІР СЕН ҮШІН». 12.15 «КЫЗЫҚ ЕКЕН...». 13.10 Т/Х «СЕЗІМ ТОЛҚЫНЫ». 14.20 «ҚОС ПАЛАТА». 14.40 «ӘЛЕМ ЖӘНЕ БІЗ». 15.00 «ӘНДЕР МЕН ЖЫЛДАР». 16.00, 03.30 Т/Х «ЖАЛҒАН ӨМІР». 17.20, 04.15 ҚАЗІР АЙТАЙЫҚ. 20.20, 00.20 ФУТБОЛ. 22.30 «90+1», X/Ф.	05.30 ӘНУРАН. 05.35, 10.00, 13.00, 17.00, 20.00, 03.00 АҚПАРАТ. 06.10 Т/Х «АУЫЛ МҮҒАЛІМІ». 07.00 «ТАՆШОЛРАՆ». 09.00 Т/Х «КЫЗ ТАҒДЫРЫ». 10.10, 18.00 Т/Х «БІР СЕН ҮШІН». 12.25 Д/Ф. 13.10 Т/Х «СЕЗІМ ТОЛҚЫНЫ». 14.10 «90+1», X/Ф. 16.00, 00.10 Т/Х «ЖАЛҒАН ӨМІР». 17.20, 03.30 ҚАЗІР АЙТАЙЫҚ. 20.30 Т/Х «ЖҮРЕКТЕГІ МҮЗ». 21.25 Т/Х «ЛӘЙЛӘ». 22.20, 04.10 АШЫҚ АЛАҢ. 23.10 «1001 ТҮН». 00.50 ФУТБОЛ.	05.30 ӘНУРАН. 05.35, 10.00, 13.00, 17.00, 20.00, 03.00 АҚПАРАТ. 06.10 Т/Х «АУЫЛ МҮҒАЛІМІ». 07.00 «ТАՆШОЛРАՆ». 09.00 Т/Х «КЫЗ ТАҒДЫРЫ». 10.10, 18.00 Т/Х «БІР СЕН ҮШІН». 12.10 «КЫЗЫҚ ЕКЕН...». 13.10 Т/Х «СЕЗІМ ТОЛҚЫНЫ». 14.20 «ЖҮЛДІЗДЫ ЖҮЗДЕСУ». 15.00 «ӘНДЕР МЕН ЖЫЛДАР». 16.00, 00.10 Т/Х «ЖАЛҒАН ӨМІР». 17.20, 03.30 ҚАЗІР АЙТАЙЫҚ. 20.30 Т/Х «ЖҮРЕКТЕГІ МҮЗ». 21.25 Т/Х «ЛӘЙЛӘ». 22.20, 04.10 АШЫҚ АЛАҢ. 23.10 «1001 ТҮН». 00.50 ФУТБОЛ.	05.30 ӘНУРАН. 05.35, 10.00, 13.00, 17.00, 20.00, 02.30 АҚПАРАТ. 06.10 Т/Х «АУЫЛ МҮҒАЛІМІ». 07.00 «ТАՆШОЛРАՆ». 09.00 Т/Х «КЫЗ ТАҒДЫРЫ». 10.10, 18.00 Т/Х «БІР СЕН ҮШІН». 12.10 «КЫЗЫҚ ЕКЕН...». 13.10 Т/Х «СЕЗІМ ТОЛҚЫНЫ». 14.20 БӨРКЕЛДІ. 15.45, 03.40 ЗАҢ АЛДЫНДА. 16.00, 00.55 Т/Х «ЖАЛҒАН ӨМІР». 17.20, 01.45 ҚАЗІР АЙТАЙЫҚ. 20.30 Т/Х «ЖҮРЕКТЕГІ МҮЗ». 21.25 Т/Х «ЛӘЙЛӘ». 22.20, 03.00 АШЫҚ АЛАҢ. 23.10 «УНАЙДЫ МАҒАН». 23.20 1001 ТҮН. 00.20 ПАРАСАТ МАЙДАНЫ. 03.55 АУЫЛДАСТАР.	05.30 ӘНУРАН. 05.35, 17.00, 01.15 АҚПАРАТ. 06.05, 03.30 АУЫЛДАСТАР. 05.55, 03.15 «АУЫЛДАСТАР». 06.30 Т/Х «ЖАҢА ҚОНЫС». 08.00, 01.55 «КӨҢІЛ ТОЛҚЫНЫ». 08.50 «УНАЙДЫ МАҒАН». 09.00 Т/Х «КЫЗ ТАҒДЫРЫ». 10.00, 18.00 Т/Х «БІР СЕН ҮШІН». 12.00, 20.00 «УНАЙДЫ МАҒАН». 14.15 РЕСПУБЛИКАЛЫҚ АҚЫНДАР АЙТЫСЫ. 16.00 Т/Х «БІР ШАҢЫРАҚ АСТЫНДА». 17.20, 01.35 «ҚОС ПАЛАТА». 17.40 «ЕҢБЕККЕР МӨРТЕБЕСІ». 21.50 Т/Х «ЖҮРЕКТЕГІ МҮЗ». 22.45 «ТОМИРИС», X/Ф. 03.00 «ТЕЛЕДӨРІГЕР».	05.30 ӘНУРАН. 05.35 АҚПАРАТ. 05.55, 03.15 «АУЫЛДАСТАР». 06.30 Т/Х «ЖАҢА ҚОНЫС». 08.00, 00.25 АҚСАУЫТ. 08.20, 00.45 ТЕЛЕДӨРІГЕР. 09.00 Т/Х «КЫЗ ТАҒДЫРЫ». 10.00, 18.00 Т/Х «БІР СЕН ҮШІН». 12.00 «УНАЙДЫ МАҒАН». 14.15 РЕСПУБЛИКАЛЫҚ АҚЫНДАР АЙТЫСЫ. 16.10 КОНЦЕРТ. 20.00, 23.25 АПТА. 20.50, 00.15 АҚОРДА. 21.00 Т/Х «ЖҮРЕКТЕГІ МҮЗ». 21.55, 02.05 БӨРКЕЛДІ. 01.20 «КУМИС КӨМЕЙ».

Дүйсенбі, 8 желтоқсан	Сейсенбі, 9 желтоқсан	Сәрсенбі, 10 желтоқсан	Бейсенбі, 11 желтоқсан	Жұма, 12 желтоқсан	Сенбі, 13 желтоқсан	Жексенбі, 14 желтоқсан
ХАБАР	ХАБАР	ХАБАР	ХАБАР	ХАБАР	ХАБАР	ХАБАР
05.00 Т/Х «ВОСТОЧНЫЕ СЛАДОСТИ». 06.00 КОНЦЕРТ. 07.00 ОЯН. 09.00 М/Ф. 09.30 Т/С «МОЯ ПРЕКРАСНАЯ ЖИЗНЬ». 11.30 ПУЛЬС ПЛАНЕТЫ. 11.40 ХАҚЫН БАР. 12.00, 20.00 Т/Х «ҒАШЫҚТЫҢ ТІЛІ». 13.45, 21.45 Т/Х «КЕЛІНЖАН-6». 15.30 АЙТЫС АЙНАСЫ. 16.00, 00.30 Т/С «БЕДНАЯ НАСТЯ». 18.00 НОВОСТИ. 18.25 ЖЕР-ЖАҒАН. 18.35 ЖАҢАЛЫҚТАР. 19.00 COVER SHOW. 23.30 КЕШРЕС. 02.00 ҚР ӘНУРАНЫ.	05.00 КОНЦЕРТ. 07.00 ОЯН. 09.00 М/Ф. 09.30 Т/С «МОЯ ПРЕКРАСНАЯ ЖИЗНЬ». 11.30 ПУЛЬС ПЛАНЕТЫ. 11.40 ОЛЕУМЕТ. 12.00, 20.00 Т/Х «ҒАШЫҚТЫҢ ТІЛІ». 13.45, 21.45 Т/Х «КЕЛІНЖАН-6». 15.30 НЕОСЕТЬ. 16.00, 00.30 Т/С «БЕДНАЯ НАСТЯ». 18.00 НОВОСТИ. 18.25 ЖЕР-ЖАҒАН. 18.35 ЖАҢАЛЫҚТАР. 19.00 COVER SHOW. 23.30 КЕШРЕС. 02.00 ҚР ӘНУРАНЫ.	05.00 КОНЦЕРТ. 07.00 ОЯН. 09.00 М/Ф. 09.30 Т/С «МОЯ ПРЕКРАСНАЯ ЖИЗНЬ». 11.30 ПУЛЬС ПЛАНЕТЫ. 11.40 НАРОДНЫЙ КОНТРОЛЬ. 12.00, 20.00 Т/Х «ҒАШЫҚТЫҢ ТІЛІ». 13.45, 21.45 Т/Х «КЕЛІНЖАН-6». 15.30 НЕОСАНА. 16.00, 00.30 Т/С «БЕДНАЯ НАСТЯ». 18.00 НОВОСТИ. 18.25 ЖЕР-ЖАҒАН. 18.35 ЖАҢАЛЫҚТАР. 19.00 COVER SHOW. 23.30 КЕШРЕС. 02.00 ҚР ӘНУРАНЫ.	05.00 КОНЦЕРТ. 07.00 ОЯН. 09.00 М/Ф. 09.30 Т/С «МОЯ ПРЕКРАСНАЯ ЖИЗНЬ». 11.30 ПУЛЬС ПЛАНЕТЫ. 11.40 КУЛЬТУРНЫЙ КОНТЕКСТ. 12.00, 20.00 Т/Х «ҒАШЫҚТЫҢ ТІЛІ». 13.45, 21.45 Т/Х «КЕЛІНЖАН-6». 15.30 НЕОСАНА. 16.00, 00.30 Т/С «БЕДНАЯ НАСТЯ». 18.00 НОВОСТИ. 18.25 ЖЕР-ЖАҒАН. 18.35 ЖАҢАЛЫҚТАР. 19.00 COVER SHOW. 23.30 КЕШРЕС. 02.00 ҚР ӘНУРАНЫ.	05.00 КОНЦЕРТ. 07.00 ОЯН. 09.00 М/Ф. 09.30 Т/С «МОЯ ПРЕКРАСНАЯ ЖИЗНЬ». 11.30 ДӘСТҮР. 12.00, 20.00 Т/Х «ҒАШЫҚТЫҢ ТІЛІ». 13.45, 21.45 Т/Х «КЕЛІНЖАН-6». 15.30 АРНАЙЫ РЕПОРТАЖ. 15.50 БІЗДІҢ НАЗАРДА. 16.10 ШЕБЕРЛЕР ШАЙҚАСЫ. 17.00 ҚОҒАМ ШІКІРІ. 18.00 НОВОСТИ. 18.30 ЖАҢАЛЫҚТАР. 19.00 COVER SHOW. 23.30 ОЙНАУ. 00.30 «АЗАМАТ». 01.45 ҚР ӘНУРАНЫ.	05.00 МАҢДАЙ ТЕР. 06.15 КІМ МЫҚТЫ? 07.30 КОНЦЕРТ. 09.30 ПРЕЗИДЕНТСКИЙ РЕЗЕРВ. 10.00 ШЕБЕРЛЕР ШАЙҚАСЫ. 11.15 М/Ф. 12.35 М/Ф «СУПЕР МЯУ». 13.15 «ЛЕМОНИ СНИКЕТ: 33 НЕЩАСТЬЯ», X/Ф. 15.15 КЫЗЫҚ TIMES. 16.30 Т/Х «КЕЛІНЖАН». 20.20 THE VOICE КАЗАҚСТАН. 22.00 7 КҮН. 22.40 ЖҰМЫР ЖЕР. 23.00 «ЭКСПАТ», X/Ф. 01.00 ҚР ӘНУРАНЫ.	05.00 МАҢДАЙ ТЕР. 06.15 КІМ МЫҚТЫ? 07.30, 00.45 ӘСЕМ ӘНДЕР. 07.45 КОНЦЕРТ. 10.15 ОЙНАУ. 11.15 ӨМІР ӨРНЕГІ. 12.30 «ЭКСПАТ», X/Ф. 14.30 М/Ф. 15.50 М/Ф «СУПЕР МЯУ». 16.15 THE VOICE КАЗАҚСТАН. 18.15 Т/Х «КЕЛІНЖАН». 19.15 ЖЕКПЕ-ЖЕК АЙТЫС. 20.45 КЫЗЫҚ TIMES. 22.00 7 КҮН. 22.40 ГЛОБАЛЬНЫЕ СОБЫТИЯ. 23.00 «ЛЕМОНИ СНИКЕТ: 33 НЕЩАСТЬЯ», X/Ф. 01.00 ҚР ӘНУРАНЫ.

Дүйсенбі, 8 желтоқсан	Сейсенбі, 9 желтоқсан	Сәрсенбі, 10 желтоқсан	Бейсенбі, 11 желтоқсан	Жұма, 12 желтоқсан	Сенбі, 13 желтоқсан	Жексенбі, 14 желтоқсан
ЕВРАЗИЯ	ЕВРАЗИЯ	ЕВРАЗИЯ	ЕВРАЗИЯ	ЕВРАЗИЯ	ЕВРАЗИЯ	ЕВРАЗИЯ
06.00, 02.20 П@УТИНА. 07.00, 19.00 KÖREMİZ- ШОУ. 08.00 ҚАЙЫРЛЫ ТАҢ, КАЗАҚСТАН! 09.00 ДОБРОЕ УТРО, КАЗАҚСТАН! 10.00 Т/С «УКРАДЕННОЕ СЧАСТЬЕ». 14.10, 01.50 НОВОСТИ. 14.20, 02.05 ЖАҢАЛЫҚТАР. 14.30 QOSLIKE. 18.30, 03.15 БАСТЫ ЖАҢАЛЫҚТАР. 20.00 ГЛАВНЫЕ НОВОСТИ. 20.30 Т/С «ЗАПОВЕДНЫЙ СПЕЦНАЗ-2». 00.45 НОЧНОЙ КИНОТЕАТР. 03.40 ЕҢ АЛҒАШҚЫ.	06.00, 02.20 П@УТИНА. 07.00, 19.00 KÖREMİZ- ШОУ. 08.00 ҚАЙЫРЛЫ ТАҢ, КАЗАҚСТАН! 09.00 ДОБРОЕ УТРО, КАЗАҚСТАН! 10.00 ЖИТЬ ЗДОРОВО. 11.00 МОДНЫЙ ПРИГОВОР. 12.00 ДАВАЙ ПОЖЕНИМСЯ. 13.00 Т/С «ЧЕГО ХОТЯТ ЖЕНЩИНЫ». 14.10, 01.50 НОВОСТИ. 14.20, 02.05 ЖАҢАЛЫҚТАР. 14.30 QOSLIKE. 18.30, 03.15 БАСТЫ ЖАҢАЛЫҚТАР. 20.00 ГЛАВНЫЕ НОВОСТИ. 20.30 Т/С «ЗАПОВЕДНЫЙ СПЕЦНАЗ-2». 00.45 НОЧНОЙ КИНОТЕАТР. 03.40 ЕҢ АЛҒАШҚЫ.	06.00, 02.20 П@УТИНА. 07.00, 19.00 KÖREMİZ- ШОУ. 08.00 ҚАЙЫРЛЫ ТАҢ, КАЗАҚСТАН! 09.00 ДОБРОЕ УТРО, КАЗАҚСТАН! 10.00 ЖИТЬ ЗДОРОВО. 11.00 МОДНЫЙ ПРИГОВОР. 12.00 ДАВАЙ ПОЖЕНИМСЯ. 13.00 Т/С «ЧЕГО ХОТЯТ ЖЕНЩИНЫ». 14.10, 01.50 НОВОСТИ. 14.20, 02.05 ЖАҢАЛЫҚТАР. 14.30 QOSLIKE. 18.30, 03.15 БАСТЫ ЖАҢАЛЫҚТАР. 20.00 ГЛАВНЫЕ НОВОСТИ. 20.30 Т/С «ЗАПОВЕДНЫЙ СПЕЦНАЗ-2». 00.45 НОЧНОЙ КИНОТЕАТР. 03.40 ЕҢ АЛҒАШҚЫ.	06.00, 02.20 П@УТИНА. 07.00, 19.00 KÖREMİZ- ШОУ. 08.00 ҚАЙЫРЛЫ ТАҢ, КАЗАҚСТАН! 09.00 ДОБРОЕ УТРО, КАЗАҚСТАН! 10.00 ЖИТЬ ЗДОРОВО. 11.00 МОДНЫЙ ПРИГОВОР. 12.00 ДАВАЙ ПОЖЕНИМСЯ. 13.00 Т/С «ЧЕГО ХОТЯТ ЖЕНЩИНЫ». 14.10, 01.50 НОВОСТИ. 14.20, 02.05 ЖАҢАЛЫҚТАР. 14.30 QOSLIKE. 18.30, 03.15 БАСТЫ ЖАҢАЛЫҚТАР. 20.00 ГЛАВНЫЕ НОВОСТИ. 20.30 Т/С «ЗАПОВЕДНЫЙ СПЕЦНАЗ-2». 00.45 НОЧНОЙ КИНОТЕАТР. 03.40 ЕҢ АЛҒАШҚЫ.	06.00 П@УТИНА. 07.00, 19.00 KÖREMİZ- ШОУ. 08.00 ҚАЙЫРЛЫ ТАҢ, КАЗАҚСТАН! 09.00 ДОБРОЕ УТРО, КАЗАҚСТАН! 10.00 ЖИТЬ ЗДОРОВО. 11.00 МОДНЫЙ ПРИГОВОР. 12.00 ДАВАЙ ПОЖЕНИМСЯ. 13.00 Т/С «ЧЕГО ХОТЯТ ЖЕНЩИНЫ». 14.10, 02.30 НОВОСТИ. 14.20, 02.45 ЖАҢАЛЫҚТАР. 14.30 QOSLIKE. 18.30, 04.05 БАСТЫ ЖАҢАЛЫҚТАР. 20.00 ГЛАВНЫЕ НОВОСТИ. 20.30 «ПАРЛАМЕНТ ONLINE». 20.55 «ПОЛЕ ЧУДЕС». 22.15 Т/С «ЗАПОВЕДНЫЙ СПЕЦНАЗ». 03.05 ЕҢ АЛҒАШҚЫ.	06.00 ТАМАША CITY. 07.00, 03.15 «П@УТИНА». 09.00 М/Ф «МОЯ МОРЯЧКА». 10.40 «ЕЛЕНА ПРЕКРАСНАЯ», X/Ф. 12.40 ҚАЙМАҚ. 13.20 Т/Х «САША+ДАША+ ГЛАША». 17.15 Т/Х «МУЗЕА БАЙЛАПАҢ ТАҒДЫРЫ». 19.00 KÖREMİZ-ШОУ. 20.00 АСАУ ЖАҢАЛЫҚТАР. 20.35 «ЗАҢ МЕН ЕЛ». 21.00 «ВРАГ У ВОРОТ», X/Ф. 01.25 НОЧНОЙ КИНОТЕАТР.	06.00 ТАМАША CITY. 07.00, 03.05 «П@УТИНА». 09.00 «ПОВАРА НА КОЛЕСАХ». 10.00 Т/С «МОТЫЛЬКИ». 14.10 «ЕГЕРЫ», X/Ф. 16.20 «ЧТОБЫ УВИДЕТЬ РАДУГУ, НУЖНО ПЕРЕЖИТЬ ДОЖДЬ», X/Ф. 20.00 АНАЛИТИКА. 20.50 Т/С «ВРАГ У ВОРОТ». 01.15 НОЧНОЙ КИНОТЕАТР.

- Білімсіз адам – шамсыз үй.
- Досыңды ақылмен таңда, дұшпаныңды
сабырмен жең.
- Ізгілік адамды биікке көтереді.
- Тіл – ақылдың өлшемі.
- Адамның қасиеті – оның істеген ісінде.
Жүсіп БАЛАСАҒҰН.

ГАЗЕТКЕ ЖАЗЫЛЫҢЫЗДАР!

**Әурметті «Мағжан жұлдызы»
газетінің сқырмандары!**

**Сіздерге
2026 жылдың
бірінші жартыжылдығына
жазылу науқаны жүріп
жатқанын
хабарлаймыз.**

**Газетке аудандық пошта
және газет редакциясында
жазылуға болатынын
еске саламыз.**

**Газетке жарты жылға
жазылу бағасы -
жеке тұлғалар үшін -
2185 теңге,
заңды тұлғалар үшін -
3372 теңге.**

**Анықтама телефоны:
пошта - 2-17-80.
редакция - 2-21-35.**

САЗАМАТТАРҒА АРНАЛҒАН ҮКІМЕТ

Қазақстандықтар «Ерекше білім беруді қажет ететін балаларды үйде оқытуға жұмсалған шығындарды өтеу» қызметін eGov Mobile мобильді қосымшасы арқылы рәсімдей алады. Қызмет ата-аналарға баласын білім беру ұйымына бара алмайтын жағдайда үйде оқыту үшін қосымша әлеуметтік көмек алуға өтінішті қашықтан беру мүмкіндігін береді.

EGOV MOBILE ҚОСЫМШАСЫНДА ҮЙДЕ БІЛІМ АЛАТЫН МҮГЕДЕКТІГІ БАР БАЛАЛАРДЫҢ ОҚУ ШЫҒЫНДАРЫН ӨТЕУ ҚЫЗМЕТІ ҚОЛЖЕТІМДІ БОЛДЫ

eGov Mobile қосымшасында үйде білім алатын мүгедектігі бар балалардың оқу шығындарын өтеу қызметі қолжетімді болды

Өтемақы жеке оқу жоспарына және баланың үйде оқытылатынын растайтын білім беру ұйымының анықтамасына негізделіп төленеді. Төлем оқу процесін қамтамасыз етуге байланысты шығындардың бір бөлігін өтеуге бағытталған.

Өтемақы өтініш берген айдан бастап анықтамада көрсетілген мерзім аяқталғанға дейін тағайындалады. Төлем мерзімінің аяқталуына немесе баланың білім беру түрінің өзгеруіне байланысты тоқтатылады.

Үйде жеке оқу жоспары бойынша оқытылатын ерекше білім беруді қажет ететін балалардың оқу шығындарын өтеу мөлшері жергілікті өкілді органдардың (мәслихаттардың) шешімімен белгіленеді.

Қызметті пайдалану үшін пайдаланушыға:
- eGov Mobile қосымшасына кіріп, «eGov мемлекеттік қызметтері» - «Женілдіктер, жәрдемақы және зейнетақы» бөлімін ашу;
- «Мүгедектігі бар балаларды үйде оқытуға жұмсалған шығындарды өтеу» қызметін таңдап,

қажетті деректерді толтыру;

- қызметті қолжетімді қол қою әдістерінің бірімен растау қажет;

- құжаттарды рәсімдеу мәртебесін «Қызметтер тарихы» бөлімінен тексеру қажет.

Қызмет көрсету мерзімі - мемлекеттік орган толық құжаттар пакетін тіркеген күннен бастап 8 жұмыс күнін құрайды. Төлем білім беру ұйымы берген анықтамада көрсетілген кезеңге ғана тағайындалады, жана мерзімге автоматты түрде ұзартылмайды.

Балаға белгіленген мүгедектік мерзімі аяқталған соң куәландыруды қайта өткізіп, өтінішті қайта рәсімдеу қажет.

Қызметке онлайн өтінішті eGov.kz электрондық үкімет порталында да, сондай-ақ офлайн түрде халыққа қызмет көрсету орталығында да беруге болады.

2025 жылдың басынан бері электрондық үкімет порталы арқылы бұл қызметті алуға 8 мыңнан астам өтініш қабылданды.

Қызмет Қазақстан Республикасының Жасанды интеллект және цифрлық даму министрлігі Мемлекеттік көрсетілетін қызметтер комитеті, «Ұлттық ақпараттық технологиялар» АҚ және Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігінің бірлесуімен жүзеге асырылды.

Жайна СЕЙДАХМЕТ,
«Ұлттық ақпараттық технологиялар»
АҚ Корпоративтік коммуникациялар
департаментінің баспасөз хатшысы.

АУДАН ТҰРҒЫНДАРЫНЫҢ НАЗАРЫНА!

МЕМЛЕКЕТ СІЗДІҢ ЖАҢА ҚЫЗМЕТКЕРЛЕРІҢІЗДІҢ ЖАЛАҚЫСЫН ТӨЛЕЙДІ

**ЕҢБЕК МОБИЛЬДІЛІГІ
ОРТАЛЫҒЫ**
ЦЕНТР ТРУДОВОЙ МОБИЛЬНОСТИ

**2026 жылға субсидияланатын жұмыс
орындарына өтінімдерді қабылдау 2025
жылғы 20 желтоқсанда басталады.**

2025 жылдың 20 желтоқсанынан бастап мансап орталықтарында 2026 жылға арналған субсидияланған жұмыс орындарына өтінімдерді қабылдау басталады. Өтінімдерді жұмыс берушілер Enbek.kz портал арқылы онлайн тапсыра алады.

Жұмыс берушілер үшін:
*Қайда өтініш беруге болады: Онлайн, Enbek.kz портал арқылы.
*Бұл не береді: Мемлекет қызметкерлердің жалақысын ішінара немесе толық төлейтін субсидияланатын жұмыс орындарын құру мүмкіндігі.
Барлық мәліметтерді анықтама қызметінің телефоны арқылы нақтылауға болады: 8 (715-31) 2-81-54.

Мемлекеттік қолдауымен өз ісіңізді кеңейту мүмкіндігін жіберіп алмаңыз!

Мағжан Жұмабаев ауданының мансап орталығы.

ЗАҢ ЖӘНЕ ҚОҒАМ

ҚЫЛҚАН ЖАПЫРАҚТЫ АҒАШТАРДЫ ҚОРҒАУ - ОРТАҚ МІНДЕТ

Желтоқсанның 1-31-і аралығында «Булаев орман шаруашылығы» КММ мемлекеттік орман қоры аумағында 2026 жылдың жаңажылдық кезеңінде қылқан жапырақты ағаштардың заңсыз кесілуіне жол бермеу және жолын кесу мақсатында орман күзеті қызметкерлерінің мобильді патрульдері ұйымдастырылғанын хабарлайды.

Осыған орай, алдағы жаңа жылдық мерекелерге байланысты «Булаев орман шаруашылығы» КММ-сі ҚР ӘҚБтК-нің 381-1 бабының «Орман қорына кіретін ағаштар мен бұталарды жүз айлық есептік көрсеткішке дейін залал келтіре отырып, заңсыз кесу, жою немесе зақымдау» 2-ші бөлігіне сәйкес қылқан жапырақты ағаштарды заңсыз кескені үшін құқық бұзушыға 100 АЕК (369200 теңге) мөлшерінде айыппұл салынады.

Сондай-ақ Қазақстан Республикасы Экология және табиғи ресурстар министрінің м.а. 2023 жылғы 22 қыркүйектегі №265 «Қазақстан Республикасының орман заңнамасын бұзудан келтірілген зиянды мөлшерін есептеу үшін базалық ставкаларды бекіту туралы» бұйрығына сәйкес жаңа жыл алдындағы кезеңде, 1 қарашадан 31 желтоқсанға дейін қылқан жапырақты ағаштарды заңсыз кескені үшін залал 15 АЕК (бір ағаш үшін 55380 теңгені) құрайды.

Георгий СЕРЕБРЕННИКОВ,
«Булаев орман шаруашылығы» КММ
орманды күзету және қорғау инженерінің у.м.а.

Директор - бас редактор
Неля ГОИЧАР

Газеттің меншік иесі:
«Азета-Вест» ЖШС

Редакцияның мекен жайы: 150800 Солтүстік
Қазақстан облысы, Мағжан Жұмабаев ауданы,
Булаев каласы, Батыр Баи көшесі, 13 үй.
Тел: 2-17-49.
Басылым индексі 65360
e-mail: magzhan.zhuldizi@yandex.kz

Газет антасына
І рет бейсенбі күні
шығады.
Жазылу индексі - 65360

«Magjan zhuldyzy» газеті
редакцияда тегініз беттеледі.
«Северный Казахстан»
баспаханасында басылады.
(Петропавл к., Коммуна к-сі, 5 үй).
Таралымы - 450

Газет аудан әкімінің, аудандық
мәслихаттың тапсырысы бойынша
шығарылады және газеттер арналы
мемлекеттік ақпараттық саясатты
жүргізудегі ресми басылым болып
табылады

Қазақстан Республикасы Ақпарат және коммуникациялар министрлігінде 2018 жылы 11 желтоқсанда есепке алынып, №17395-Г куәлігін алған. Жарнаманың мазмұны мен мәтініне жарнама беруші жауапты. Жарияланған мақала авторларының пікірлері редакция қозқарасын білдірмейді. Редакцияға жолданған қоғамдастар, хаттар «Мағжан жұлдызы» газетінің мөңшігіне айналады, рецензияланбайды, қайтарылмайды. Газетті жеткізін беру мәселелері жөнінде 2-17-80 телефоны бойынша аудандық пошта торабына хабарласуға болады